

CHAKOTEN

Foreningen for Tinfigursamlere og Uniformsinteresserede

i

DANMARK

: : : : C H A K O T E N. : : : :

Foreningen af Tinfigursamlere og Uniformsinteresserede
i Danmark.

13. Årg.

Juli 1958.

Nr. 1.

BLADETS ADRESSER.

Redaktion: S. E. Gallaus, Carl Bernhardsvej 7,
København F. Telf. Eva 2009.

Duplikering & Ekspedition: P. E. Gryhøj, Skrydstrupvej 7,
Aarhus. Telf. 6 92 86.

... BLADET. ...

Fra og med året 1958 vil der ske en ændring i udsendelsen af bladet, idet det vil blive udsendt fire gange årligt. Endvidere vil det, som det ses, ændre format til A. 4.

Når bestyrelsen har besluttet sig til at nedskære udsendelsen af bladet, er det i håbet om, derved at kunne gøre indholdet bedre og tillige bringe større artikler, måske endda afhandlinger samlet.

Som det vil ses ved gennemlæsning af dette første nummer af det nye blad, er emnerne valgt med henblik på opbygning af en samling.

Alle artiklerne, undtagen een, har været bragt i bladet før; men da der ofte har været spurgt om oplysninger om disse emner, har bestyrelsen ment det hensigtsmæssigt at bringe "Artiklerne for begyndere" i samlet format.

Det er hensigten at forsøge at bringe artikler om et, eventuelt to emner, i hvert af de følgende numre, således at hvert nummer så vidt muligt behandler samme emne, set fra forskellige sider.

Bestyrelsen håber, at bladet vil falde i medlemmernes smag, og opfordrer dem til at gøre deres til, at bladet kan blive et virkeligt læseværdigt og interessant organ for foreningen.

Redaktionen.

Ekspeditionen meddeler:

Da vores adresseliste næppe er ført helt a jour, beder vi medlemmer, som er flyttet siden listen blev udarbejdet, venligst meddele os dette til ovenstående adresse, så vi kan spare postvæsenet for omadressering af bladet i fremtiden.

Den senere tids forholdsvis store tilgang af nye medlemmer til "Chakoten" har fået mig til at fare i fyldepenen, for at sige lidt om vor forening og lidt om at samle tinfigurer og de dermed forbundne problemer og spørgsmål.

Foreningen blev stiftet for nu mere end 15 år siden, og stifterne var enige om, at foreningens formål var, at yde hinanden hjælp til fremme af vor fælles interesse: Tinfigurer og uniformer.

Dette formål er udtrykt i lovens formålsparagraf, der - selv om det måske er udtrykt på et lidt mere officielt sprog, - i det store og hele siger, hvad der skal siges. I formålsparagraffen vil det måske i denne artikel være hensigtsmæssigt især at hæfte sig ved ordet diskussioner. Det behøver nemlig ikke at være offentlige diskussioner ved mødeaftenerne. Disse diskussioner vil jo, som følge af den begrænsede tid, ikke altid give det, for et nyt medlem ønskede resultat, ligesom det jo godt kan knibe, selv for en gammel, erfaren samlere, at give de af et nyt medlem ønskede oplysninger. Men de fleste gamle samlere har i tidens løb skrabet en masse oplysninger sammen, og hvad enten disse oplysninger nu er ordnet smukt og sirligt i et kartotek eller i bøger, eller blot består i en samling papirlapper med notater, så ved jeg, at de altid står til rådighed for den, der har brug for dem. Det er absolut ikke "top fedret" der vogtes omhyggeligt.

"Jamen" vil en begynder måske indvende, "hvordan får jeg fat i de oplysninger?" Det er såmænd såre nemt. Ved et møde eller ved at ringe til et medlem, behøver man blot at udtrykke ønsket om at få noget at vide om det eller det emne. Hvis den, man henvender sig til, ikke selv har den ønskede oplysning, vil han næsten altid være i stand til at henvise til een, der kan give den, og ved henvendelse på rette sted kan man så få oplysningen, enten dikteret eller ved at låne optegnelserne til afskrivning. Desværre har der i tidens løb været tilfælde, hvor således udlånte optegnelser ikke er kommet tilbage, så hvis man møder en vis uvilje mod at låne notater "ud af huset" er det fordi vedkommende har dyrekøbte erfaringer med hensyn til udlån af notater eller bøger, som det måske har kostet ejeren stort arbejde at samle eller købe; men der er jo altid den udvej, at man efter forudgående aftale, kan besøge ejeren af de nødvendige notater i hans hjem, og der tage afskrift af de ønskede oplysninger. I den retning har undertegnede de bedste erfaringer med hensyn til at samle oplysninger. De medlemmer, jeg har haft brug for at besøge, har altid med største beredvillighed og gæstfrihed modtaget mig, og gjort sig stor umage for at give mig alle tænkelige oplysninger, ofte også oplysninger, som jeg slet ikke var klar over, at jeg havde brug for; men som, ifølge den sægkyndiges erfaring, var nødvendige for en korrekt løsning af det foreliggende problem.

Af det foregående håber jeg, "de nye" har fået det indtryk, at de altid kan henvende sig til "de gamle"; og at der altid vil blive gjort alt for at hjælpe dem. Det er absolut ingen skam at være begynder, og det er direkte dumt ikke at spørge, selvom man synes, at det kan man da ikke spørge om uden at blive til grin. Det er nemlig det færlige ved al begyndelse, at man ikke synes, man kan være bekendt at spørge erfarne - og som man synes - næsten alvidende samlere om det, man ikke ved. De vil jo trække medlidende på skuldrene eller grine højt, og det er jo ikke rart at blive udsat for nogen af delene.

Men husk een ting: "De gamle" har selv været begyndere, og det er trods alt ikke så længe siden som det måske synes, og de husker hvilket besvær de havde med at samle oplysninger, fordi de ikke havde nogen at støtte sig til. Derfor vil de altid være villige til at hjælpe efter bedste evne. Derfor: Spørg hellere ti gange for meget, end een gang for lidt, - for der er noget vist ærgerligt i at have malet et uniforms-billede eller en tinfigur,

4. og så få at vide, at der er den eller den fejl ved arbejdet, så det hele må laves om. Dog må man huske, at også drevne samlere med lang tids erfaring kan tage fejl, eller de oplysninger, der foreligger om vedkommende emne, kan være modstridende; men det vil vel den, der giver oplysningerne videre efter sine notater, altid meddele, således at man ved, hvad man har at gå efter.

Efter denne mere almene del, var det måske rart at høre lidt om selve anlæggelsen af en samling. Det ligger i sagens natur, at det kun kan blive lidt, der kan siges om, hvordan man skal anlægge en samling. Der spiller mange forskellige ting ind, for eksempel: Arten af samlingen. Man kan samle billeder, bøger, rundmassive figurer, flade figurer, uniforms- og eksercerreglementer og endelig også uniformer og uniformsdele, - eller man kan kombinere en eller flere af de ovennævnte grene.

En anden ting, der også har betydning ved anlæggelsen af en samling, er den økonomiske side af sagen. Vi kan vist hurtigt blive enige om, at ved en hobby så speciel som vor, er det forholdsvist begrænset, hvad man kan få fat i gennem bytte, således som frimærkesamlere kan. Hvis man ikke selv fremstiller figurerne, - og det kræver trods alt en del erfaring og fingerfærdighed, - er man henvist til at købe dem, og figurer - og for resten også billeder og bøger er dyre. De to sidstnævnte ting endog tit uforskammede dyre.

For nu at se bort fra samlinger af bøger, , billeder, reglementer og uniformsgenstande: Kort sagt, de emner, som stiller de største krav til pengepungen, og tillige de emner, hvor samleren til en vis grad er bundet til en bestemt form og fremgangsmåde, så bliver der altså tilbage at omtale at omtale anlæggelsen og opbygningen af en samling tinfigurer.

Om man anlægger en samling af rundmassive eller flade figurer, er sådan set underordnet. Det må nærmest siges at være et smagspenge- og pladsspørgsmål; men i store træk vi fremgangsmåden være den samme for begge kategorier.

Det første man må gøre sig klart er: Hvilken epoke interesserer mig? - Har man ikke i forvejen interesse for en bestemt periode, for Eks. 1914-18, 1618-48 eller lignende, skal man ikke fortvivle; men blot springe ud i det med samlede ben og begge øjne vidt åbne. Det vil sige: Man skal bare anskaffe sig nogle figurer og begynde. Holder man så begge øjne åbne, opdager man snart, at der eller der er et område, som det i grunden kunne være sjovt at kigge lidt nærmere på, - og så kan man næsten altid blive af med de først anskaffede figurer ved salg eller bytte, hvis man da ikke beholder dem af pietetshensyn eller fordi de kan indordnes i den nye samling på en eller anden måde.

Så er der jo også den måde at samle på, at man anlægger samlingen på at give et billede af for eksempel et regiment gennem tiderne, - eller dragtens udvikling, (der findes som bekendt også civilfigurer, og de er ikke uden interesse,) eller at vise faner gennem tiderne.

Så kommer det næste spørgsmål: Hvordan skal jeg organisere min samling? - og det er et meget svært spørgsmål at besvare, for det kommer an på, hvad man vil opnå. Man kan se bort fra dragtserier, faner og portrætfigurersamlinger; men alligevel bliver der spørgsmål nok at besvare. Tager man for eksempel et regiment gennem tiderne, tror jeg, man bør anlægge samlingen ret stor. Det vil sige, at der skal være ret mange menige i forhold til chargerne, for at samlingen skal syne af noget. Det nøjagtige tal er svært at opgive, idet man først må studere regimentets organisation gennem tiderne, og så afpasse figurantal sådan, at det til hver tid svarende antal figurer giver et nogenlunde korrekt billede af forhold til tidligere og senere tiders repræsentation.

Vælger man at samle på et bestemt lands soldater i en bestemt

tid, for eksempel: England 1812-15, er der i hvert fald to måder at samle på. Ved den første metode agtes samlingen benyttet til krigsspil, og her skal der bruges forholdsvis mange menige pr. officer.

Den anden metode går ud på at vise organisationen og uniformeringen af den tids hær, og her er der ikke brug for mange menige. Man kan sådan set gå helt ned til een menig til at repræsentere et kompagni. Det vil selvfølgelig give et stort antal charger pr. regiment; men når det kun drejer sig om uniformering og organisation, betyder dette mindre. Der er selvfølgelig intet i vejen for at kombinere de to metoder; men man må her være opmærksom på, at figurer der bruges til krigsspil, udsættes for mere slid end figurer, der kun skal bruges til opstilling.

Her er vi så straks inde på et andet spørgsmål, som her også må siges lidt om, og det er bemalingen af figurerne. En virkelig samler maler selvfølgelig sine figurer selv. Nogle fremstiller, som før nævnt, også selv figurerne; men lad os holde os til bemalingen. Der er mange forskellige former for farver: Spirituslak, oliemaling og tempera, for blot at nævne de tre mest brugte.

Det er selvfølgelig i første række et smagsspørgsmål, hvilken slags farve man vil anvende og således udenfor diskussion; men - for der er et men,- man bør ved bemalingen af sine figurer ikke udelukkende lade sig lede af, hvilken slags farve, man synes bedst om; men også tage hensyn til, om den passer til formålet. Det ville for Eksempel være meget letsindigt at male krigsspilsfigurer med temperafarver, der er meget ømtålelige på tinfigurer, mens på den anden side spirituslak, der er meget modstandsdygtig, kræver stor dygtighed på bemalingsområdet, for ikke at tilsløre detaljer.

Jeg ville tro, det fornuftigste man kan gøre, inden man kaster sig ud i bemalingen af sine figurer, er at tale med en erfaren bemaler eller hellere to eller tre, og høre, hvad de har at sige om emnet.

Dette var lidt om de problemer, en ny samler bliver stillet overfor, når han skal til at give sig i lag med oparbejdelsen af en samling. Hvis nogen ønsker emnerne uddybet, så sig til. Det kunne jo være, der var en eller anden, der ville give sig i kast med en nærmere redegørelse af et spørgsmål. Til de, der har læst denne artikel, vil jeg sige tak for Deres opmærksomhed,- og de nye medlemmer vil jeg ønske god fornøjelse, og jeg vil love dem, at De vil få mange timer til at gå på en både morsom og belærende måde, forudsat at de her virkelig har fundet en hobby, de vil vie deres interesse og arbejde, indtil de bliver, hvad jeg nu er, en gammel samlerrotte.

H V O R D A N S A M L E R J E G .

Som jeg engang truede med, vil jeg nu skrive "lidt" om, hvordan jeg samler.

Efter drengsårene ret planløse samling på, hvad jeg kunne få fat i, fulgte en overgangsperiode, hvor jeg noget mere planmæssigt samlede figurer fra en bestemt periode, idet jeg dog stadig beholdte den første tids figurer, for når man er samler, er det som bekendt svært at skille sig af med, hvad man har, og dette gælder især de første ting, man har fået i sin samling, ligegyldigt hvad samlingen består af og for resten også uanset disses værdi for samlingen. Det er, kan man næsten sige, en slags samlerovertro eller hvad man nu vil kalde det. I hvert fald tror jeg det er meget få tinfigursamlere, som ikke har en eller måske fle-

re figurer fra deres første tid som samlere, figurer, som de bevarer som en slags maskot, selv om de slet ikke passer ind i den samling vedkommende nu har, hverken i størrelse, tidsperiode eller udførelse.

Efterhånden kom der imidlertid lidt mere system i min samling. Tidsperioden blev nu overholdt ret nøje, selv om jeg af og til faldt for fristelsen, og erhvervede mig nogle figurer, der lå udenfor min specialperiode, enten på grund af disse figurers rent maleriske værdi, eller fordi de forestillede personer, som jeg af en eller anden grund havde fattet interesse for. Men disse sidespring var ret sjældne.

Om en rationel opbygning var der egentlig ikke tale, idet jeg ikke havde figurerne organiseret i reg., bat., esk. o.s.v., men blot erhvervede dem og malede dem så godt jeg kunne.

Det må dog siges, at der godt kunne gå lange perioder, hvor jeg overhovedet ikke rørte min samling. Dette fænomen kendes sikkert af alle samlere. Det er ikke altid, at ånden er over en; men så pludselig en dag er kontakten der igen, og man går i gang på fuld kraft og får lavet en masse.

Så kom den tid, da "Chakoten" blev stiftet, og ved samtaler med andre samlere, og ved at se deres samlinger, bøger, billeder og noter, blev jeg hurtigt klar over, at den var rivende gal, måske ikke så meget rent organisatorisk, for organisation havde jeg som sagt ikke så meget af, som med hensyn til uniformernes korrekthed. Det grundlag, som jeg hidtil havde haft for bemaling af mine figurer, havde været ret spredt og ikke altid lige nøjagtigt.

Der måtte altså gøres noget. Hele samlingen kom frem og blev gennemgået. Det var ikke meget, der kunne bruges, set fra et uniformerings-synspunkt.

Nå, da figurerne nu alligevel skulle frem og males om, fandt jeg ud af, at jeg lige så godt med det samme kunne organisere dem i overensstemmelse med de retningslinier, der var gældende for hærene på den tid, jeg havde valgt at samle på, så jeg gik i gang med at skrabbe oplysninger sammen om organisation. Takket være mine medsamleres hjælpesomhed og beredvillighed med at give oplysninger, fik jeg et udmærket overblik over forskellige landes hærordninger på den tid, jeg havde valgt som speciale, og ved hjælp af disse oplysninger byggede jeg så min samlings organisation op helt fra grunden.

Den fremgangsmåde jeg fulgte var følgende:

Grundtanken i min samling skulle være, dels at vise hærenes organisation, og dels at vise deres uniformering. Tidsperioden var Napoleonstiden.

Da der i et preussisk regiment på 3 batailloner var 4 kompagnier i hver bataillon, og jeg havde nøjagtige oplysninger om disse kompagniers kendetegn, valgte jeg Preussens organisation som udgang og opbyggede det preussiske regiment således:

Et regiment = 3 batailloner.
 En bataillon = 4 kompagnier.
 Et kompagni = ca. 150 menige
 repræsenteret ved een figur.

Dertil kom: 1 regimentschef, 3 bataillonskommandører, 2 fanebærere, 1 trommeslager og 1 hornblæser. Det gav i alt 20 figurer pr. regiment.

Af hensyn til det uniformsmæssige er der to musikere, ligesom det er nødvendigt med to faner, for at vise de to forskellige faner, hvert regiment havde.

Det kan måske siges at være overflødig med fire officerer, da gradstegnene ved almindelig bemaling vil være svære at skelne;

men de er taget med, da der derved kan blive mulighed for at vise de forskellige påklædninger officererne havde, ligesom der er taget hensyn til udseendet af regimentet, når det er stillet op. Ud fra grundlaget: 1 figur = 1 kompagni, plus regiments-officerer o.s.v. kom for eksempel et fransk regiment på 2 batailloner til at se sådan ud:

8 Fysilerer
2 Grenaderer,
2 Voltigører,
1 Oberst,
2 Bataillonkommandører,
1 Fanebærer,
1 Grenadertrommeslager,
1 Fysilertrommeslager,
eller 1 Voltigør-Hornblæser.

i alt 18 figurer, idet der, i alt fald indtil videre, ses bort fra komp.fanions.

Da jeg dernæst skulle til at organisere rytteriet, opstod der straks en vanskelighed. Når en figur var lig et kompagni på ca. 150 menige, ville en rytter være lig en eskadron, lig ca. 120 mand. Det vil sige, at et rytterregiment på 5 eskadroner ville komme til at se sådan ud: 5 menige, 1 regimentschef, 5 eskadronchefer, 1 estandartbærer og 1 hornblæser,

Denne opstilling af figurerne ville ikke præsentere sig særlig godt, idet de menige næsten ville drukne i mængden af officerer m. m. Jeg valgte derfor at lade eskadronen repræsentere ved 4 menige, hvilket ved opstilling giver et mere harmonisk billede, selv om der derved hos en lægmand opstår et forrykket billede af forholdet mellem infanteri og rytteri. Men dette har jeg måttet se bort fra, især da det er min hensigt, hvis tid og lejlighed byder sig, at bringe infanteristyrkerne op på et antal, der bedre svarer til rytteriet, altså eventuelt 4 menige pr. kompagni. Dette er dog indtil videre fremtidsdrømme, selv om jeg stadig fastholder håbet og ønsket om at realisere dem.

Det største problem opstod ved organiseringen af artilleriet, og det er faktisk ikke løst endnu, i hvert fald ikke tilfredsstillende.

Men lad os se på problemet.- Et batteri sættes lig 6 kanoner. Betjeningsmandskabets antal varierer efter kanonenskaliber; men mindre end 6 mand pr. kanon er, mig bekendt, så sjældent, at man kan se bort fra det. Altså: Mindst 6 mand pr. kanon, det giver 36 mand pr. batteri, plus 1 a. 2 officerer o.s.v., idet jeg indtil videre ser bort fra træn m. m. Med den for infanteriet gældende skala vil det sige, at der pr. batteri skulle blive ca. 1/4 menig plus officerer. Det var altså umuligt.

Indtil videre har jeg valgt at lade en menig figur repræsentere et kanonmandskab. Det giver 6 menige pr. batteri, plus officerer o.s.v.; men jeg er klar over, at denne løsning ikke er ideel og et ordentligt billede af forholdet vil ikke kunne fås, før infanteriets styrker er gjort større.

Endelig er der generalstabene. Her må der anvendes en hel anden målestok, idet det ikke her drejer sig om enheder, men om personer. Som følge heraf kan skalaerne fra våbenarterne ikke bruges eller for at sige det mere korrekt: Man kan overhovedet ikke anvende nogen skala, kun et indbyrdes aftrappingsforhold, således at for eksempel arméchefen har flere officerer i sin stab end korpschefen, der igen har flere end divisionschefen o.s.v. et forhold der forøvrigt mig bekendt, gjaldt i de franske stabe på napoleonstiden.

Efter en hel del hovedbrud og hovedregning, fastsatte jeg følgende rangforordning for stabene i den franske hær

8. Brigadestab: 1 brigadegeneral, 1 stabschef, 1 adjutant.
Divisionstab: 1 divisionsgeneral, 1 stabschef, 1 stabsofficer,
1 artilleriofficer, 1 - 2 adjutanter.
Arméstab: 1 marchal, 1 stabschef, 1 - 2 stabsofficerer, 1 ingeniørofficer, 1 artilleriofficer, 2 - 3 adjutanter.

Et kapitel for sig er Napoleons stab, selve den store stab.

Her er efter evne samtlige personer, der fandtes i staben på et givet tidspunkt, repræsenteret, og desuden adjutanter, revyinspektører, indendanturofficerer m. fl.

I alt er der for tiden ca. 60 figurer i staben, og sandsynligheden taler for, at der kommer flere til.

De preussiske stabe er ikke organiseret; men de fleste af figurerne forefindes. Da jeg imidlertid, for de preussiske stabes vedkommende, har fyldige oplysninger, der gør det muligt for mig at opstille brigadestabe på 10 - 15 figurer, har jeg ikke organiseret stabene for Preussen endeligt; men vil, når jeg ønsker det, være i stand til at opstille en stab således, som den så ud på et tidspunkt, ligesom jeg har de forskellige regimenter og tildels også reserveregimenter færdigmalede og organiserede, således at de er klar til at indordnes i et korps, når det ønskes.

Med hensyn til de øvrige lande: England, Rusland, Østrig o.s.v. er jeg endnu ikke nået videre, end til at begynde på stabene; men en del figurer til tropper forefindes og venter kun på bemaling, hvilket for resten ikke er så helt lille et job.

Jeg kan selv se, at løsningen af de organisatoriske problemer ikke er tilfredsstillende; men her overfor kan anføres, at det, for at skabe en virkelig tilfredsstillende samling, der korrekt viser både uniformering og organisation, - d.v.s. organisationen med det talmæssige rigtige forhold mellem infanteri, rytteri og artilleri, - ville kræve så mange figurer, at det ville blive nødvendigt med et særligt lokale til at rumme samlingen, rent bortset fra, at det økonomiske jo desværre også spiller en betydelig rolle, for i og for sig var det absolut ideelle, at have styrkerne 100 pct. repræsenteret; men du milde kineser: Sikke en plads, tid og formue det ville tage at realisere det. Men prøv for resten en gang at tænke tanken igennem: 1 bataillon infanteri med Officerer, underofficerer, musik o.s.v., 1 eskadron rytteri og 1 batteri artilleri med alt, hvad dertil hører af vogne, materiel o.s.v., opstillet i korrekte formationer. Det ville være et syn, der ville være værd at se på. Mon nogen tør give sig i kast med den opgave?.....

Jeg har nu efter ringe evne forsøgt at give et lille overblik over min måde at samle på. Det ville være interessant, om vi kunne få lidt at høre om andre måder at organisere samlinger på, for der er sikkert lige så mange former for organisation, som der er samlere, og dertil kommer så alle de, der ikke samler på figurer; men hvis speciale er billeder, tilbehør o. lign. Også om disses organisation af samlingerne, kan der sikkert siges en del, som kan have interesse for andre end samleren selv. Og der kan sikkert siges noget, der kan være til hjælp for den, der skal til at begynde at samle, - eller som hidtil ikke har haft mod til at gå i gang med rationel organisering af sin samling på grund af manglende oplysninger om, hvordan det skal gøres bedst og med mindst besvær. Til sidst vil jeg blot minde om, at vi jo har stiftet foreningen blandt andet med det formål at hjælpe hinanden med råd og dåd. Lad os så også gøre det!.....

Tinsoldaten.

M I N S A M L I N G.

Af G. O. Andrup.

Hvilke krav skal man stille til sin samling? Mine krav er følgende: 1. Uniformernes korrekthed i detaljer. 2. De forskellige uniformer skal repræsenteres i det rigtige talmæssige forhold til hinanden. 3. Den virkelige organisation af styrkerne skal gengives. 4. Den virkelige styrke af de forskellige enheder skal gengives i det rigtige forhold. 5. Selv de mindste enheder må se sandsynlige ud. 6. Enhederne skal kunne anvendes til krigsspil. 7. Samlingen må ikke blive for stor og uhåndterlig.

Inden jeg kommer nærmere ind på detaljerne i min samling, må jeg bemærke, at jeg holder mig til at samle på tiden 1808-14; men at samlingen omfatter danske, engelske, tyske småstaters, preussiske, franske, russiske og spanske styrker.

Efter at jeg i nogle år alene havde samlet efter uniformernes korrekthed, begyndte jeg at interessere mig for organisationen af enhederne, og mødte her straks den store vanskelighed, at enhedstørrelserne varierede så stærkt fra land til land; og for at gengive regimentstørrelserne korrekt, vedtog jeg derfor at samle i størrelsesforholdet 1 = 100. Det er sådan et rart rundt tal.

Et regiment på 3600 mand skulle således hos mig repræsenteres af 36 figurer, uanset om regimentet var fransk, engelsk eller spansk. Dermed var krav nr. 4 opfyldt.

En enhed på 36 figurer ser sandsynlig ud, men den kan ikke underdeles længere end til en enhed er i størrelsesordenen 4 - 5 mand + officer. En officer + 1 - 2 mand vil se tosset ud.

Jeg tog mit udgangspunkt i den franske hærordning, som mere eller mindre var normgivende for hele Europa på den tid. Det var da nærliggende at bygge bataillon op i følgende:

Et Grenaderkompagni a. 5 mand. Et Voltigeurkompagni a. 5 figurer. 4 Fuselerkompagnier a. 5 figurer. Men hermed var jeg allerede nået til den ønskede størrelsesorden af regimentet, ca. 30 figurer. Dette klaredes dog ved, at jeg vedtog, at hvert regiment i min samling skulle repræsenteres af en bataillon, således som det i regelen er tilfældet i den engelske armé, hvor en-bataillonsregimenterne havde styrker fra 400 - 2000 mand.

Ønsker jeg at vide, hvor stærk den 42. engelske var i forhold til det 3. franske linieregiment i 1809, så kan jeg blot tælle figurerne og har så det direkte styrkeforhold med en sikkerhed af 100 mand.

Den samme regel gælder for kavalieriet, idet jeg her har to eskadroner pr. regiment. Det vil sige, at et regiment på 1000 fuselers får en gengivelse på 2 x 5 figurer.

For at holde enhederne sammen, bliver eskadronerne og kompagnierne sat på brikker, således at hele samlingen ikke består af enkeltfigurer; men af brikker, hvorpå er fæstet 4 - 6 figurer, repræsenterende et Kompagni, en eskadron, et batteri e. lign.

Samlingen står altså op i skuffer, hvis dybde svarer til figurerne højde. Derved har man et godt overblik over samlingen og kan altid let få fat i den enhed man ønsker.

Desuden er disse brikker særdeles velegnet som brikker i et krigsspil, idet 100 figurer eller mere kan bevæges med en enkelt håndbevægelse.

Af hensyn til spillet, som kræver, at man har nogenlunde oversigt over sine enheder, er bataillonerne samlet i brigader; men disse brigader skal af hensyn til spillet have en opbygning som følger: Infanteri: 170 figurer = 30 brikker = 5 batailloner.

Kavalleri: 20 figurer = 4 brikker = 2 regimenter.

Artilleri: 10 figurer = 2 brikker = 2 batterier.

Train: 5 figurer = 1 brik.

Stab: 5 figurer = 1 brik.

hvilket giver en brigade med i alt 200 figurer.

Af hensyn til spillet må brigaderne være let kendelige fra hinanden. For den engelske armés vedkommende, er dette opnået ved at samle regimenter med samme opslagsbane i samme brigade Garde brigade (blå) samt henholdsvis gul, brun, grøn, rød og hvid brigade, samt endelig skotsk Riflebrigade.

Da de engelske regimentsstyrker er stærkt varierende, kan man ikke angive et bestemt antal batailloner pr. brigade; men må supplere op, indtil en passende styrke er nået. For eksempel består "Brigade of Guardes" af 1. 2. og 3. Guard plus 4. Foot, Mife Guard, Horse Guard, medens grøn brigade har 5. 11. 45. 46. 51. 53. 69. 79. 87. Foot, 5. Dragon Guard, 4. Dragon.

Franske garde: 1. & 2. Gardegrenader, 1. & 2. Garde-Chausseurs, plus 3. Grenader, Hestgrenader Gendarm, medens brigade: Mey 9-27-28-65-113 linier. 8 Kyrraser, 1. og 19 Dragon og Fremmedbrigaden: Badengardegrenader, 3. og 4. Sweizerregiment Bataillon de Neufchaten, samt Regiment de la Vistule, 2. regiment polske lansenerer.

Forholdet mellem våbenarterne er valgt efter det, jeg har kunnet spore op fra tiden; men ud over disse brigader, har jeg nogle rene kavalleribrigader, bestående af 60 - 80 figurer = 12 - 16 brikker, da jeg har fået oplyst, at kavalleriet dels var attachedet til brigaderne, dels samlet i særlige kavallerikorps.

De franske brigader er: Brigade étrangere, Gml. Garde, Unge Garde, Let Brigade, Jægerbrigade, samt et antal liniebrigader, som i hovedsagen adskiller sig i Tenuen, Grand Tenu, Petit Tenu, Capat grå, Capat brun, samt endelig ved særlige kendetegn, f. Eks. Qudinats brigade, som ikke har grenaderer og Voltigeur; men Grenadervoltigeur med rød-gul studs.

Brigaderne bliver i den franske armé, som det fremgår, benævnt efter generalen.

Endelig er brigaderne samlet i divisioner, 2 brigader pr. division, og hver division har svært artilleri (Haubitzer).

Hvad selve spillet angår, foregår dette på et kvadreret bord. Kvadraterne er 10 x 10 cm. og grundlaget 10 = 50 m.

Spillet går ud på at fange modpartens stabsbrik i nærkamp. Stabsbrikken kan derimod ikke sættes ud af spillet ved gevær- eller kanonild.

I et træk må man røre alle brikker i en brigade, hvis der er tale om bevægelses- eller formationsændring eller ildafgivelse efter frit valg Dog må samme brik kun røres een gang pr. træk.

Brikkerne bevæges frem i den retning, hvori de er orienterede, og infanteriet kan pr. træk overskride 2 linier. Hvis der i et felt står et antal geled på 4 eller flere, umiddelbart bag hinanden med samme orientering, kan kollonnen overskride 4 linier pr. træk, ligesom kavalleriet.

Omorientering, for at skaffe bevægelsesretning, skudretning eller forsvarsretning, tager et træk.

Ildafgivelsen, som ligeledes tager et træk, kan foretages i brikkens orienteringsretning, plus, minus 45 grader til begge sider.

Geværild fra et felt kan afgives, hvis der imod målfeltet er orienteret to Fusilerbrikker eller en Grenader Voltigeurbrik.

Virkningen på målfeltets besætning er således: På afstand 1-2 linier: Hele første geled tabes. Fra 3-4 linier: Det halve af første geled tabes, dog mindst een brik. 5-6 linie: En fjerdedel af første geled, dog mindst een brik, tabes.

Hvis salven rammer et felt, hvis besætning er orienteret med siden til ilden, fordobles tabet. Med ryggen til ilden firedobles tabet.

Artilleriet er delt i beredent artilleri og fod-artilleri. Det beredne artilleri bevæges som kavalleri, fod-artilleriet som infanteriet.

Skudvirkningen er på målfeltets besætning som følger: På afstanden 1-4 linier: Hele målfeltet. 5-6 linier: Det halve af målfeltet. 7-8 linier: Fjerdedelen af målfeltet, dog mindst een brik. 8-16 linier: En brik, hvis der er fire brikker i feltet. 16-32 linier: En brik, hvis der er mere end 4 brikker i feltet. Haubiz, (Raketbatteri.).

Nærkamp-Regler.

Flytter det ene parti sine brikker ind i et felt, hvori der i forvejen står brikker tilhørende det andet parti, afgøres udfaldet af træfningen således, at der kastes af angriberen med en sort og en hvid terning i et kast. Er den sorte ternings øjne flere end den hvide ternings, vil angrebet lykkes. Det vil sige: Angriberen bliver i feltet, medens forsvareren flytter 4 linier tilbage. Er det omvendt, at den hvide terning har flest øjne, - eller blot lige så mange som den sorte, - afslås angrebet, og angriberen kastes 4 linier tilbage.

Hvis angrebet føres ind i flanken på forsvarernes orientering, lægges der 2 øjne til den sorte ternings antal øjne, og hvis angrebet føres ind i ryggen på forsvarernes orientering lægges der 4 øjne til den sorte terning.

Tabene ved et sådant angreb afgøres efter antal af brikker, som deltager i træfningen i feltet. Her regnes kavalleribrikker dobbelt; men kun på angriberens side, - og infanteribrikker med med mere end 5 figurer dobbelt under alle omstændigheder.

Antallet af overlevende på den sejrende side er brikantal plus terningens øjne, minus taberens brikantal, plus øjneantal, dog plus mindst een brik...

Tabet for modstanderen bestemmes på samme måde og er mindst een brik.

Kejser Maximilian = 1500.

Sort Guldkyrads med guldornamenter. Hjælm med guldkrone og påfuglefjer, samt sort-fliget hjælmklæde med guldfoer. Sort sværdskede i sort gehæng med guldknapper. Sværdhæfte: Sort med guldpærestang. Guldkommandostav, sort sadel med rød kant.

Brun hest, sort jernkyrads, hovedkyrads med guldørn foran, skjold foran på bringe-kyrads, kobolt-blåt med 5 guldørne, ordnet to og to og en. Skjold på sider af bagkropskyrads: Rødt med een vandret, hvid stribe. Kanten af hestens rustning er i rødt stof.

.....oOo.....

H V O R D A N E N S A M L I N G B L E V T I L,

A f C . C .

Fra begyndelsen var det en artikel i et belgisk blad fra foreningens arkiv, der gav mig ideen til denne artikel. Her fortalte en mand om sin første æske "Tinsoldater" og den udvikling, det førte til. En tid efter aflagde "Chakoten's" formand et besøg hos mig, og vi kom til at tale om, hvordan vi egentlig var begyndt på vor hobby. Den efter min mening ret energiske redaktør af bladet gav mig en fornuftig begrundelse for, at man ikke ganske simpelt oversatte nogle artikler fra udenlandske blade og opfordrede mig ret kraftigt til selv at skrive noget. Det gør jeg så med fare for, at ikke alle finder udviklingen så interessant som jeg selv; men i håb om, at andre vil følge eksemplet og fortælle noget om deres samlinger.

Interessen for det militære i forskellige former, er en slags medfødt interesse. Nogle fortrænger den, mere eller mindre bevidst, og bliver meget stridbare medlemmer af fredsforeninger. Andre misbruger den, og forfalder til det, vi her hjemme af mange forskellige grunde kalder Preusseri, - og endelig er der dem, som gør den til en uskadelig hobby.

Jeg har set så meget til krig, at jeg ved, det er et beskidt foretagende, og set så meget til soldaterlivet i fredstid, at jeg ikke synes rigtigt om det; men jeg kan godt lide at studere gamle uniformer og se, hvorledes de gamle ting går igen i de nye.

Det begyndte med en barnlig interesse for soldater. En af mine første barndomserindringer er fra Fredericia, hvor jeg kan huske, at jeg har overvåret den daværende regimentsmusiks søndagskoncert foran "Landsoldaten". Jeg kan endnu se soldaterne for mig, med de gamle blå uniformer og tilskuerne udenom. Og når jeg tænker tilbage, opdager jeg, at jeg kan huske adskillige militære begivenheder. Man har fortalt mig, at jeg i august 1914 - overfor nogle voksne - gjorde nøjagtigt rede for de tyske hæres opstilling i Berlin. Det kan jeg ikke selv huske; men jeg kan huske, at da Frederik den 8. var med til de store efterårsmanøvrer omkring Vejle i 1911, saa jeg både kongen og hans soldater. Jeg lå i et af de gamle "Portværelser" med vinduer nede ved gulvet, og saa den ene fodfolksbataillon trække forbi efter den anden. Det var dengang, de endnu havde de blå uniformer og mørkeblå huer. Nogle enkelte kompagnier var iklædt grågrønne og brune "prøveuniformer". (Hvor når har den danske hær for resten ikke haft "prøveuniformer" eller andet på "prøve"?).

I 1913 blev min yndlingsonkel indkaldt som rekrut ved fodfolket, og det varede ikke længe, før jeg havde prøvet at bære Hs. Majestæts dobbeltradede, blå infanteri-fracke med lyseblå hue og hvid stribe og sort livrem med knivbajonet. Frakken slæbte hen ad jorden, og de voksne morede sig over mig; men jeg har aldrig siden været så stolt.

Jeg husker også en uendelig række af soldater, der kom dragende ad den hovedvej, hvor jeg i mange år boede. De første i grå uniformer 1912, danske blå soldater under krigen 1914-18, feltgrønne sønderjyder efter krigens afslutning, dragonerne fra Aarhus, der hvert år kom på efterårsmanøvre sydpå, de hyggelige gammeldags, hestetrukne artilleri-afdelinger i mørkeblåt; de første danske khakiuniformer, elitetropperne fra det 3. rige, der raslede nordpå og efterfulgtes af utallige besynderlige køretøjer, de tyske garnisoner, hvis sange endnu genlyder i mine ører, de knapt så elitemæssige tropper, der kom senere; S. S. afdelinger, der kom hjem fra Norge, V. 2 raketter på blokvogne og endelig de lange marcherende kollonner af blandingsmandskab og folkegrenaderer med trækvogne og barnevogne, der med en - trods alt -

fantastisk disciplin trak sydpå. Ind imellem kom der en dag en feltmæssigt udrustet ungarsk bataillon i mørk khaki med grøn besætning, og en anden dag en lastvogn med blågrå Italienerne, - ja, og så endelig "the Royal Dragoons". De amerikanske busser med "Turister" og de fleste "vore egne" i den engelske battledress, som jeg altid har tænkt mig ville klæde danske soldater bedre end den noget tyskprægede 1912-uniform. Men den klædte dem nu ikke så godt, som jeg havde troet.

Men tilbage til barndommen og oprindelsen. Selvfølgelig havde man tinsoldater. Jeg har været med til at støbe de soldater, man i sin tid kunne få færdige formé til; men som man ikke forstod at male. Jeg har også set tyske ark med papirfigurer, som jeg havde troet var fantasi, indtil jeg i de senere år har kunnet genkende uniformerne på Knøtel-Billeder. Jeg havde selv danske infanterister; men var rasende over, at der var en fane i hver æske med 12 soldater. Det forekom mig forfærdelig ureglementeret. Ja, jeg havde også nogle figurer i blik, der forestillede tyske drago-ner i feltgråt.

Jeg har talrige erindringer om "figurark" .- Følg med og se, om De kan huske nogle af dem.

Der var en del ark med ret store, ubehjælpsomme figurer af de hære, der gik i krig i 1914. Der var: Englændere, Russere, Fransk-mænd, Serbere, Tyskere og Østrigere. Under den anden verdenskrig fandt jeg nogle eksemplarer af disse, som jeg nu har i min samling.

Jeg husker også nogle små kvartark, hvor farverne var utroligt korrekte, ikke mindst i den sortblå, danske infanterifrakke. Dem ville jeg gerne have set igen.. Det danske, engelske og franske infanteri, - og arkene med "Tirailleurs Algériens" erindrer jeg også. Under den første verdenskrig kom der endvidere nogle tyske ark på meget ujævnt papir. Her var både infanteri, marineinfan-teri, artilleri, ingeniører, sanitetskompagnier og meget andet. De kostede 2 øre og var meget efterspurgte. Senere, da jeg skulle tegne "feltgrå" uniformer, voldte disse soldaters blågrå unifor-mer og røde støvler mig meget bryderi.

Nu skete der efterhånden det, at jeg følte trang til lidt me-re "udsyn"; og jeg begyndte at interessere mig for militærbilleder i blade og tidsskrifter. Jeg husker endnu Alfred Schmidts teg-ninger i gamle "Flæksprutter"; og en serie i "Familie-Journalen", der hed: "Krigen i Egypten." Tegninger fra "Illustrated London News" o. l. krigsbilleder i ugeblade, og jeg har tilbragt mange timer på et bibliotek her i byen, hvor der var indbundne årgange af "Klods-Hans"; og "Verden og Vi!"

Da jeg også har haft interesse for at lege biograf med post-kort og klippet tegneserier ud til at lave billedbøger af, var vejen jo ikke lang til at klippe militærbilleder ud og lege konge-revy. På denne måde begyndte samlingen. Den har mange gange væ-ret sat på loftet og er blevet taget ned igen. Jeg organiserede den på mange måder. . . Jeg talte figurer og køretøjer op, og bund-tede udklippene i batailloner. Der var således en jævn over-gang fra papirfigurer til samlermappe.

Men efterhånden som "legen" tog form og blev til en mere be-vidst samler-hobby, blev den også mere spændende. Jeg husker endnu spændingen ved at finde nye ting, og på en eller anden måde erhverve dem. Foreløbig var der jo kun tale om udklip af blade. Andet var der hverken råd eller kendskab til. Når jeg passerede et kioskvindue, blev det udstillede materiale studeret, og hvis der var noget godt, sparede jeg sammen til det. Materialet blev klippet ud og lagt i de rette mapper. Gamle blade hjemme på lof-terne blev kæmmet, og på biblioteket blev papiret, som man skulle pakke om de lånte bøger, altid set nøje efter. Jeg har fået mange gode svenske billeder på den måde. Efterhånden som pengepungen blev tykkere, købte jeg udenlandske blade, - ja og bøger. De blev købt under mange tavse løfter; men når de havde ligget tid i arki-vet, gik de samme vej som tidsskrifterne Billederne skulle altså

"sorteres" og lægges på plads. Jeg har desværre den samme fejl endnu; men har sommetider bødet lidt på den ved at købe to eksemplarer af den samme bog og ødelægge det ene.

I gode økonomiske tider har jeg abonneret på "Folk og Værn", "Signal", og "Illustrated London News" m. fl. blade; men det bliver i længden for dyrt, og materialet bliver for blandet eller også for ensartet.

Krigen 1939-45 betød et stort opsving for samlingen. Det var vel egentlig i den periode, at den rigtigt tog form. Der kom meget nyt materiale, og der var de lange, mørkelagte aftener, hvor man skulle have tiden til at gå. En tid var samlingen med i modstandsarbejdet, idet "de allierede" afdelinger var henlagt på af-sides lofter, medens "Aksemagterne" lå fremme på bordet sammen med diverse bøger. Skulle der være kommet uønsket besøg hos mig, kunne man i hvert fald ikke have klaget over manglende interesse for værnemagtens propagandatryksager. Det må dog siges, at der var mange gode ting, - rent samlermæssigt set, - i disse tryksager.

Endelig må også nævnes de mange gode ting, jeg har fået ved at tegne. Der var jo bøger, man ikke kunne tænke sig at pille i stykker, og så tegnede man billederne af. Der kunne være et blad eller et bogomslag, man ikke havde råd til at købe; men som man kunne tegne af. Man kunne også finde glimrende billeder på bibliotekerne, som man kunne låne. Adskillige af mine billeder er tegnet efter direkte iagttagelser fra naturen. Jeg prøvede engang at cykle til efterårsmanøvre med fotografiapparat; men det blev for dyrt, så jeg vendte tilbage til pen og farvelade.

Ikke mindst fra udlandet har jeg taget mange gode skitser med hjem. Jeg kan præle af, at jeg har været lige ved at blive nappet af en tysk Schupo, fordi jeg tegnede soldater lidt for ivrigt. I dag sender "Chakoten" sekretær mig regelmæssigt ud-drag af foreningens arkiv, - og jeg tegner så sveden rinder.

Under krigen fandt jeg iøvrigt frem til min endelige note-ringsform, som er blevet angrebet ret stærkt; men som jeg ikke kan komme helt fra. Systemet har jeg fra en spejder-boree, jeg engang var med til i England. Man startede her med en stor parade, hvor samtlige dele af det daværende brittiske imperium og de fremmede nationer var arrangeret alfabetisk. Efter Bahama-Øerne kom Belgien, og efter Skotland vist nok Sverige. Systemet synes at være let overskueligt; men skal selvfølgelig med tiden lempes.

Men altså: Samtlige lande og områder er ordnet alfabetisk, og indenfor de forskellige afdelinger er ordningen denne: Stabe, infanteri, rytteri, artilleri, flyvere, hjælpeorganer, marine, politi- og civiluniformer. Ganske pudsigt synes det at være den "officielle" måde at ordne tingene på i samlerkredse. Alt dette findes i en fortegnelse, som "Chakoten" har genpart af.

Brittisk infanteri i Indien og lignende steder, og fransk infanteri i Nord-Afrika, er spørgsmål, der har givet mig en del diskussioner. Jeg har hidtil fulgt den regel, at når for eks. engelske soldater gjorde tjeneste i et koloniområde, og af den grund blev iklædt særlige uniformer, skulle de henregnes til det pågældende område. Jeg kan godt se svagheden i dette; men har endnu ikke kunnet bekvemme mig til helt at ændre det.

De forskellige billeder er i dag hovedsageligt opklæbet på folioark og lagt i mapper med omkring 100 i hver. Jeg har 65 mapper, og der kommer stadig flere til.

Kort efter krigen havde "Chakoten" et par sider i billedbladet. De interesserede mig uhyre meget. Hidtil havde jeg troet, at jeg interesserede mig for militærvæsen; men det havde krigen kureret mig for. Nu gik det op for mig, at jeg var "Uniformolog", (som de skriver i de franske blade)! Og jeg blev klar over, at jeg havde ligesindede og lidelsesfæller. Jeg satte mig omgående i forbindelse med foreningen, som modtog mig med åbne arme.

Navnlig den daværende sekretær gjorde sig megen ulejlighed, og har sendt mig mange tætskrevne sider med uvurderlige oplysninger. Oplysningerne er blevet anvendt efter bestemmelsen, og samlingen er blevet pudset af, således at jeg har turdet vove at sende dele af den ind til bedømmelse, og jeg har indtryk af, at den har interesseret. I dag sysler jeg med de stadige problemer: Omorganisering og opbevaring, - og samtidig søger jeg at holde mig dem lidt fra livet. Der er jo også andre ting, der skal passes.

Og så til sidst lidt filosofi - eller forsøg derpå... Hvad nytter sådan en samling? Jeg ved godt, at det skal man ikke spørge om, for værdien af den ligger netop i dette, at man får tid til at foretage sig ting, der er så ganske og aldeles unyttige. Det er der en klog englænder, der har anbefalet meget kraftigt, - og jeg tror han har ret. Den aften, da man længt ud over normal sengetid, tænder pipe nr. 13 og åndeløs kører videre, er der så sandelig ikke tid til at reflektere over nytte eller unytte; men jeg vil dog påpege, at rent sekundært er det ikke helt i skoven. Man lærer at organisere og registrere. Man får sin historiske og geografiske viden holdt ved lige, ikke mindst efter at jeg er begyndt at gå tilbage til før 1860, (hvad jeg ikke gjorde, før jeg opdagede "Chakoten") har jeg fået mange gode ting repe- teret. Personligt får jeg sprogkundskaber og tegnefærdighed holdt ved lige, og endelig får man en vis militær viden, der kan have sin betydning i de tider, vi nu lever i. Alt for mange forkerte domme afsiges i dagliglivet, fordi den talende ved for lidt om de militære forhold, som man støder på omtale af allevegnå i dag.

Jeg vil også være lidt ubeskedent og nævne, at når jeg har lagt adskillige arbejdstimer indenfor sådanne ting, som spejderbevægelsen, Røde-Kors-Kolonner, Civilbeskyttelsestjenesten, terrænsport, modstandsarbejde og hjemmeværn, så skyldes det den militære viden, jeg har erhvervet mig som samler. At jeg også har præstet ret en del artikler i dagblade og lignende om det samme emne, skal blot nævnes, for at vise, at denne hobby, dog ikke er helt formålsløs. Men som ovenfor omtalt, skal man dog alligevel ikke betragte den som mere end en god hobby Put first things first, som en anden klog englænder siger.

C. C.

E. Kelter fortæller i det følgende lidt

OM FREMSTILLING AF TINFIGURER.

I modsætning til de uskyldige fugle, lader vi os ikke skræmme ved synet af et fugleskræmsel. Vi ved skam godt, hvordan et menneske ser ud. Det er ikke nok at sætte en hue over en frakke og lade et par bukser stikke ud forneden.

Når vi bliver os denne viden bevidst, - og ryster den sammen med lidt fingerfærdighed og nogen tålmodighed, har vi det, der gør os i stand til at lave en menneskelig figur. Ikke et kunstværk. Der skal naturligvis mere til; - men hvad der i dette tilfælde skal tales om, for eks. en soldat, en tinfigur med nogenlunde acceptable forhold i dimensioner og bevægelser.

Vil De lave en figur, gør De bedst i allerførst at tegne figuren på papir i den størrelse, De ønsker den, og helst set fra to eller tre sider. Derefter tager De en klump Plastilina, (modeller-voks) der skal være så hårdt som muligt, og æltet så godt sammen, at der ikke er nogen "lagdeling", for så falder figuren fra hinanden på et eller andet tidspunkt.

Denne "klump" skal være skåret nøjagtig med parallelle sider, og af sådanne dimensioner, at figuren kan rummes deri, d.v.s. at for eksempel frontbilledet af den påtænkte figur, kan tegnes på en af "klumpens" sider, og et sidebillede kan tegnes på den til-

stødende side, der skal stå 90 grader på frontside. (Se figur 1.)

Den tegning, man overfører på "klumpen", behøver naturligvis ikke at være detailleret, når man har en god tegning ved siden af, og for resten forsvinder den indridsede tegning nemt under arbejdet, hvorfor en skematisk figur af nogle få streger, der let lader sig trække op igen, er at foretrække. (Se figur 2.)

Et godt resultat af påtegningen på vor "klump" er ikke udelukkende afhængig af det "kunstneriske øje", idet der findes en inddeling af det menneskelige legeme, der er ganske usvigelig, hvad enten det drejer sig om en lille og tyk eller en lang og tynd. "Klumpen" er påtegnet, og vi skal til at bearbejde den. Hertil bruges en ikke alt for stor kniv, f. eks. en god lommekniv, der skal være meget sløv, - og et par "slynger" af forskellig størrelse. (Se figur 4.)

Med disse instrumenter kan vi roligt begynde at skære i "klumpen", idet vi hele tiden skæver til vores fortegning på papiret - eller eventuelt til billedet i en bog. Men der er absolut ingen grund til at være nervøs for at skære for meget af. Plastilina har jo den fordel, at man kan "klistre pølseenden" på.

For at figuren ikke skal blive vreden skæv, holder vi en af siderne i "klumpen" urørt så længe som muligt og arbejder således, at et "stadium" på vejen kommer til at se ud nogenlunde som figur 5. Læg mærke til den stabile "fod" figuren har.

Idet vi fortsætter arbejdet ved stadig at grave fra forsiden og bagud, kommer vi til det punkt, hvor figuren skal bæres af benene, uden støtte af ombyggende materiale, og da er det klogt at give "standbenet" - det ben, figuren støtter på, - en afstivning i form af f. eks. en knappenål, som meget forsigtigt rammes op igennem fodstykket og op i "standbenet", dog således, at den ikke stikker udenfor, når benet er formet helt færdigt.

Når figuren er skåret helt fri af "klumpen", bør der stadig være så meget "gods" i den, at den kan tåle en finbearbejdning uden at blive for spinkel. På dette stadium plejer jeg at gøre en pause i arbejdet. Helst venter jeg til den næste dag med den finere udformning.

Når man efter en tid, tager sin lille figur frem igen, og sammenligner den med forbilledet, vil man som regel, med det friske syn på arbejdet, hurtigt se, hvad der mangler, for at figuren får den helt rigtige bevægelse og holdning, og om der skulle være en proposition, der ikke er helt, som den skal være.

En god regel er det, ikke at overbelæse figuren med alt for mange detaljer, højst et tornyster eller lignende. Alle mindre detaljer bliver ført på i gipsformen, hvilket naturligvis kræver lidt øvelse; men på den anden side også giver et langt tydeligere og smukkere resultat. Påmodellerede detaljer er tilbøjelige til ikke at give slip i formen, hvilket kan have de mest katastrofale følger allerede første gang, man prøver at støbe i formen.

En ting, mange er alt for tilbøjelige til at lægge stor vægt på, er ansigtet på figuren. - Husk: Altid hellere et lidt for lille hoved end et for stort. -

Når man holder sig til de på figur 6 viste former for ansigt, kan man bagefter med et par øvede penselstrøg, lave en smuk og levende mand ud af figuren.

Til slut skal blot nævnes, at modellen altid bør overstryges med mindst to lag Shellak, inden der tages afstøbning, da man derved styrker den ganske betydeligt, og undgår, at der dannes sig Plastilina i formen.

De til foranstående artikel hørende figurtegninger findes på side 17.

FIGURERNE 1 - 6 TIL ARTIKLEN

:: OM FREMSTILLING AF TINFIGURER. ::

Fig. 1.

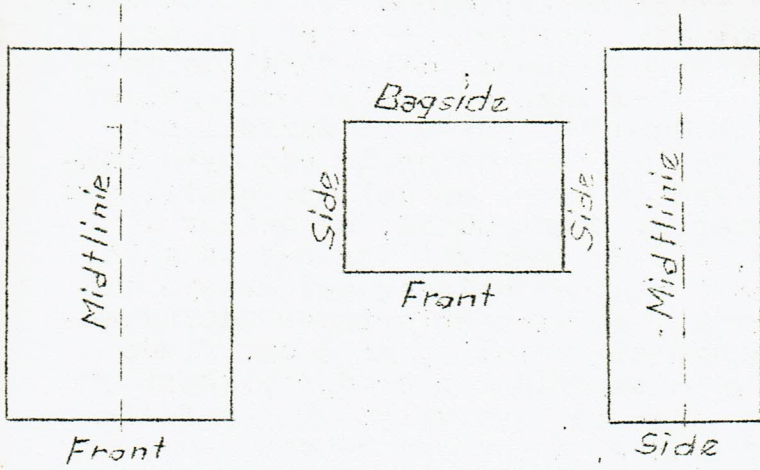

Fig. 2.

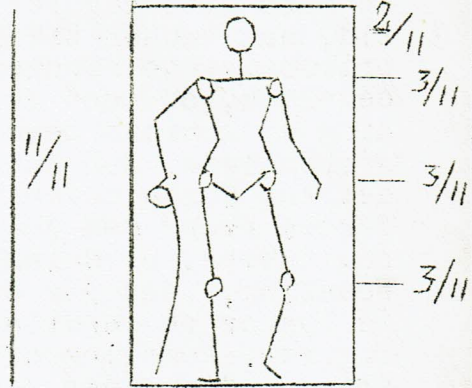

Fig. 3.

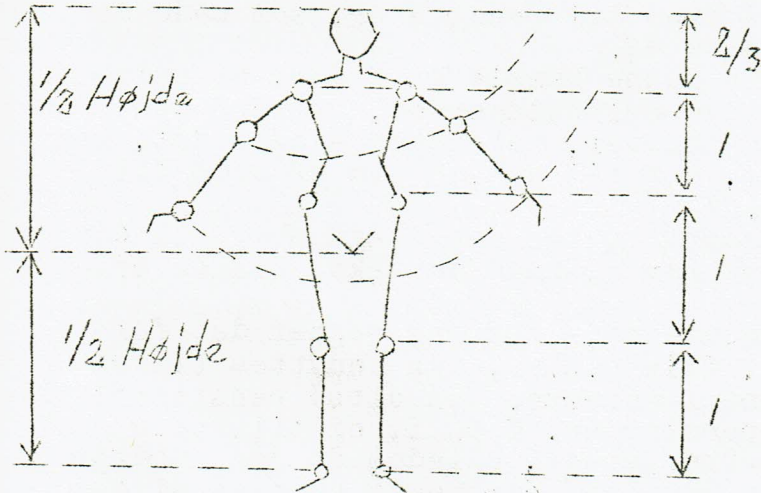
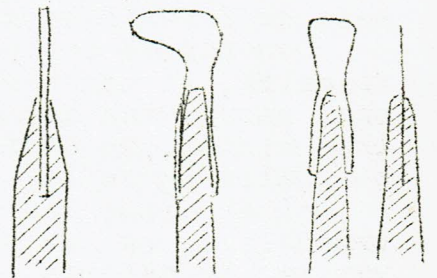

Fig. 4.

Størrelse 1 : 1 passende størrelse til 5 cm. figurer, noget mindre til 3 cm. figurer.

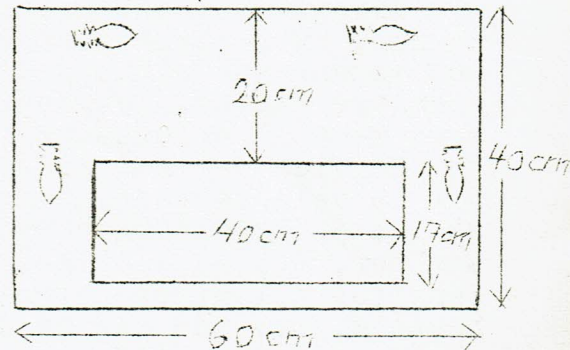

Fig. 5.

Fig. 6.

Figuren til dioramaet s. 24. Forvæg set indefra.

De fleste samlere starter deres samlinger med figurer, der er bemalet fra fabrikken; men før eller senere opstår ønsket om selv at male sine figurer, dels fordi det, når der ses bort fra den tid, man bruger til bemalingen, er billigere, dels fordi de fabriksbemalede figurer i almindelighed ikke er særlig omhyggeligt bemalede, og også ret ofte lader en del tilbage at ønske i retning af korrekt bemaling, hvis man da ikke køber de ret dyre luksusbemalede. Men for begyndere kan der være en del spørgsmål, som det kan koste megen tid og besvær at finde ud af, og det er i første række dem jeg tænker på, når jeg her vil forsøge at give nogle tips, og delagtiggøre dem i mine erfaringer med hensyn til bemaling, idet jeg dog vil bemærke, at mine erfaringer udelukkende bygger på resultater med hensyn til bemaling af 3 cm. flade figurer. Bemaling af rundmassive 5 cm. figurer er der sikkert et andet medlem, der kan fortælle noget om. Forøvrigt er jeg fuldkommen klar over, at der er medlemmer, der er bund-uenige med mig om teknikken ved bemaling af 3 cm. figurer; men nu giver jeg altså bolden op, og lad os så se, hvad andre medlemmer har at sige dertil, således, at de medlemmer, der skal til at begynde at svinge penselen, kan få så mange oplysninger og så megen hjælp, som det er muligt, og derved nå frem til resultater, som både de selv og foreningen kan være stolte af.

Den første betingelse for at kunne bemale en figur, er selvfølgelig, at man har de nødvendige oplysninger om, hvordan den skal se ud. Men her er der jo håndbøger, tegninger - og sidst; men ikke mindst, de andre medlemmer, der til enhver tid er rede til at hjælpe og vejlede begyndere.

Efter disse indledende krumspring, kan jeg så gå over til det væsentlige, og her vil jeg først nævne, hvad der skal bruges af værktøj og materialer.

Først værktøjet, d.v.s. penslerne, - for jeg regner det for overflødigt at omtale de knive, file o.s.v., der benyttes til at fjerne alt overflødigt metal fra figurerne. Men altså penslerne!

Jeg benytter mårhårs-akvarelpensler nr. 0 og 1, og til store flader, samt fodstykker, en større pensel, således at jeg undgår unyttigt stort slid på de fine pensler, der meget hurtigt slides oå, så de ikke kan benyttes til de fineste detaillier.

Dernæst materialer. Der er der først Terpentin. Jeg foretrækker vegetabilisk terpentin, der giver de - efter min mening - bedste resultater, og desuden har den fordel, at det lugter bedre end mineralisk, hvilket kan være en fordel, når man sidder i stue med andre, der måske ikke er så store tinfigur-entusiaster. Til terpentinen tørremiddel, for at fremskynde tørringen af malingen, således at figuren ikke skal stå flere dage, før den er tør og derved samle alt for meget støv, som kan have indflydelse på udseendet.

Det bedste tørremiddel, synes jeg, er kobolt-siccativ eller også blot almindelig siccativ. Jeg ved forøvrigt ikke, hvori forskellen består; men kægge kan i hvert fald bruges.

Forholdet imellem terpentin og siccativ er tildels bestemmede for, hvor blank bemalingen bliver, når den er tør, idet man med nogenlunde sikkerhed kan gå ud fra, at jo mere siccativ, jo blankere maling. Terpentin uden siccativ, hvilket som sagt vil sige meget langsomt tørring, giver for det meste helt mat maling.

Så vidt jeg har kunnet finde ud af, vil 1 del siccativ til 5 - 15 dele terpentin være nogenlunde den bedste blanding, således at 1 : 5 blandingen benyttes, når man ønsker forholdsvis blanke stoffer, for eks: Silke, lakstøvler etc.; og 1 : 15 blandingen benyttes til mindre blanke ting, for Eks. uniformsklæde, hår, heste m. m.; men man må dog hele tiden have øje for, at de forskellige farver opfører sig forskelligt overfor terpentin + sicca-

tiv, således at man må prøve sig frem. Enkelte farver skal have helt op til 1 : 25-30 for at blive matte, medens andre kan nøjes med mindre. Jeg mener iøvrigt at have gjort den iagttagelse, at farvernes alder eller lagringstid måske kan have nogen indflydelse på dette forhold. Det kunne være interessant at få lidt at vide her om, hvis nogen mener at have kendskab til dette forhold.

Det næste punkt er farverne selv. Der er et antal farver, der må siges at være det absolutte minimum for, hvad man skal have, uanset hvilken tidsalder man samler på, idet antallet af farver stiger, når man går tilbage gennem tiderne, indtil man kommer til de tider, hvor fremstillingen af farver var afhængig af de for hånden værende naturlige farvestoffer. Men det er, - for at citere Kipling, - en anden historie.

Inden jeg omtaler farverne selv, vil jeg indskyde, at jeg personligt foretrækker kunstnerfarver i tuber. Jeg ved, at mange hellere bruger lakfarver af den ene eller anden art; men bortset fra visse fordele, såsom hurtig tørring og større modstandsdygtighed overfor berøring, har disse også ulemper, bl. a. tilbøjelighed til at udviske finere detaljer og større fare for afskalning ved bøjning af figuren, så selv om de måske kan siges at være lettere at arbejde med, vil jeg alligevel foretrække kunstnerfarverne. Hvorfor skal man også altid hoppe over, hvor gærdet er lavest?.. Med lidt øvelse vil man hurtigt være i stand til at få særdeles gode resultater med kunstnerfarverne.

Men tilbage til det minimum af farver, som man absolut må have til rådighed. Det er: Elfenbenssort, hvid, (titanhvid), preussisk-blå, zinnoberrød, lys kadmiumgul, mørk okker.

Brug endelig ikke zinkhvid. Den bliver i tidens løb sort.

Med disse "grundfarver" kan man nå et stykke frem; men jeg vil ikke skjule, at man meget hurtigt opdager, at der ikke kan blive ret megen nuancering, og det er dog i første række de korrekte uniformsfarver vi tilstræber, og i dem er der et utal af nuancer, som det bør være enhver samlers fornemste pligt at fremstille så korrekt som muligt... Skrev jeg korrekt? Det er faktisk ikke korrekt, for hvis man maler figurerne korrekt, d.v.s. med nøjagtig samme farver, som de originale uniformstykker har, vil man meget snart opdage, at det bliver et meget mørkt og trist foretagende. De meget små flader, det drejer sig om, nødvendiggør en lysere chattering af farverne, for at give et korrekt billede af uniformen. Det gælder dog især for de mørkere farver, som mørkeblå, karmoisinrød, mørkegrøn o.s.v. Disse må tones lidt lysere, for at virke "naturligt".

Når man har fundet ud af, at de nævnte "grundfarver" ikke dækker ens behov, - og det finder man som sagt ret hurtigt ud af, - melder spørgsmålet sig: Hvilke farver har jeg da brug for?...

Dette spørgsmål er ikke helt let at svare på uden at vide, hvilken tid og eventuelt også hvilket land, der samles på; men jeg fandt engang i et tysk samlertidsskrift en liste over de farver, som måtte anses for nødvendige, for at dække ethvert behov, og den gengiver jeg her. Så kan enhver jo ved en gennemgang og nøjere gennemtænkning se, hvad han mener at have brug for, og hvilke farver man mener at kunne udelade. Jeg nævner alle de opgivne farver, selv om jeg allerede har nævnt dem i "grundfarverne", da det er meget rart at have listen samlet.

Titanhvid.	Lys zinnoberrød.
Elfenbenssort.	Kraplak, rosa.
Lys okker.	Kraplak, mørk.
Mørk okker.	Lys krongrøn.
Guld okker.	Mørk krongrøn.
Krongul, mellem.	Terra di sienna, brændt.
Kadmiumgul, lys.	Lys ultra-marineblå.
Kadmiumgul, orange.	Mørk ultramarineblå.
Kød-okker.	Preussisk blå.
	Lys kongeblå.

Coelinblå.
Lys koboltblå.
Lys neapelgul.
Mørk neapelgul.
Kobolt-violet.

Karminrød.
Van Dyke brun.
Brændt umbra.
Dæk-grøn.

Hertil kommer desuden sølv- & guldbronze, som bruges til gradstegninger etc.

Det var jo en hel del, og mange vil måske mene, at det var en hel del for meget; men jeg vil nu sige, at bortset fra tre eller fire af de ovennævnte, som ikke har kunnet skaffes, har jeg alle de nævnte farver, og har også haft brug for dem ved bemaling af mine figurer, måske nok fordi jeg, for mange figurers vedkommende, har anvendt skyggebemaling, hvilket vil sige, at jeg maler figurerne med skygge og lys, således at de kommer til at virke mere plastiske. Og her er vi så kommet til problemet: Selve bemalingen. Altså: Anvendelsen af alle disse farver og pensler, som vi nu har fået anskaffet.

For begynderen vil det selvfølgelig falde lettest at nøjes med at male figuren korrekt og uden narrestreger med skygger og alt sådan noget; men før eller senere får man en figur, der er særlig god eller som man gerne vil gøre noget ekstra ud af, og så melder lysten til at prøve sig lidt frem med skyggerne.

Ved almindelig bemaling går man frem på den måde, at man lader den ene farve tørre, før man lægger den næste på overalt, hvor farverne støder op til hinanden, og der derfor er fare for, at de kan løbe ud i hinanden. Dette er i sig selv indlysende, og især hvor det drejer sig om rødt, skal man være meget forsigtig, idet denne farve har en udpræget tilbøjelighed til at slå igennem, således at man især, hvor det drejer sig om hvidt, d.v.s. banduler, brødpose o.s.v. så vidt muligt må undgå at lægge anden farve på, og altså især rødt, da det ikke ser godt ud, dersom disse ting er lyserøde.

Når man så ellers arbejder med en forholdsvis lindy udrørt farve og ikke lægger den tykt på, således at detaillerne dækkes, skulle der være mulighed for at opnå et godt resultat. Der kunne måske være grund til at advare imod at trykke for megen farve ud på paletten eller ved tilsætningen af terpentin og siccativ at foranledige en for stor volumenforøgelse, da farverne jo trods alt ikke er så billige igen. Selv om en tube jo nok kan vare længe, er der jo ingen grund til at efterlade for megen farve på paletten. Apropos: Paletten, så opdager jeg, at jeg helt har glemt at omtale den under omtalen af redskaber, og jeg skynder mig derfor meget skamfuld med at indhente det forsømte.

Der er ingen grund til at købe en palet. Et hvilket som helst stykke træ kan bruges. Jeg selv har et fladt stykke træ, ca. 20 gange 10 cm. og 1 cm. tykt. Et stykke på denne størrelse er tilstrækkeligt. Det skal slibes glat og behandles et par gange med en eller anden lak. Arten er ret ligegyldig. Lakken skal blot forhindre, at fugtigheden fra farverne suges ned i træet, hvorved farverne udtørres for hurtigt. Men altså: Kom ikke for megen farve på paletten. En undtagelse fra denne regel, kan man dog måske anbefale, hvor det drejer sig om en farve, som man danner ved sammenblanding af to eller flere farver. I sådanne tilfælde er det klogest at blande så meget, at man bestemt ved, at der er nok til formålet, da det kan være svært at træffe nøjagtigt den samme farve, hvis man bliver nødt til at lave en ny blanding, fordi den første portion slipper op.

Dette er i og for sig det væsentligste, der skal siges om almindelig bemaling, så jeg vil gå over til at sige lidt om skyggebemaling der jo giver et meget bedre og mere seværdigt resultat.

Det er ikke så svært, som mange måske tror; men det kræver selvfølgelig, som alt andet, en vis øvelse, for at man kan opnå de helt fine resultater. Men hvis man har lidt sans for former

og farver, og bruger sine øjne og sin fantasi, så skulle man have mulighed for at opnå gode resultater. Een ting skal man have masser af, - og det er tålmodighed.

Inden man begynder at male, skal man - eventuelt med lup, - se figuren nøje efter, dels for at få fjernet eventuelle små kanter, som ikke er blevet fjernet ved tilfilingen, da en figur, der skal skyggebemales, må være absolut fri for overflødige kanter etc., da disse ved skyggebemaling træder stærkere frem, end ved almindelig bemaling, og dels for nøje at indprente sig figurens detaljer, d.v.s. folder, fremspring, spænder o.s.v., således at man nøjagtigt ved, hvordan hele figuren er.

Mange figurer leveres i en meget blank støbning, der skyldes en forholdsvis høj procent tin i metalblandingen. Hvis det drejer sig om disse figurer, kan det anbefales, inden man efterser dem, da at give dem et meget, meget tyndt lag hvid farve, da detaljerne derved bliver lettere synlige, og bemalingen behageligere for øjet. Dette meget tynde lag får man ved at udrøre hvid farve med meget terpentintil det omtrent er flydende som vand. Ingen siccativ, da farven skal være mat, for at tjene sit formål. Og så maler man med forsigtighed figuren med det, og lader den stå i et par dage, indtil den er helt tør.

Det siger sig selv, at man ikke må påføre de dele, som skal være blanke, for eksempel kyrads, hjelme etc., dette tynde lag; men det gør man i hvert fald kun een gang, idet man, selv om man igen fjerner malingen fra sådanne dele, vil opdage, at man ikke kan få dem så blanke som før. Ligeledes skal man passe på, at der ikke lægger sig et tykkere lag i folder o.s.v., da hensigten med laget derved modarbejdes og detaljerne udviskes.

Forøvrigt mener jeg, at det bør bemærkes, at man ved at give figuren en sådan "grundning" gør sandsynligheden for, at farverne bliver matte, større. Dette må siges at være en fordel, når det drejer sig om hudfarve, uniformsklæde o. lign. Til de dele, som man skal have forholdsvis blanke, kan man så bruge forholdsvis større procentdele siccativ.

Når den grundmalede figur er tør, kan man begynde at male den i de ønskede farver, og her gælder det samme, som for almindelig bemaling, at man helst skal undgå at male farver, der støder op til hinanden, samtidigt, da der kan være risiko for, at farverne flyder ud i hinanden, og så er arbejdet spildt. Jeg vil ikke nægte, at jeg af og til gør det; men det kræver en del øvelse, især med hensyn til fortyndingen af farverne, idet man ved til-sætning af meget lidt terpentintil og siccativ, får en pastalignende farve, der ikke er slet så tilbøjelig til at flyde over i hinanden, men der er så den fare, at man med så tyk farve let kommer til at lægge et sådant lag på figuren, at detaljerne forsvinder. Men som før sagt: Med lidt øvelse går alt!....

Med hensyn til selve farven, er der en ting foruden fortyndingen, der er vigtig, nemlig følgende.

Samtidig med, at man gør farven klar til påmaling, skal man blande en mørk og en lys nuance af samme farve til skyggerne og lysene, således at de er klar, når man skal bruge dem, og her kan man støde på visse vanskeligheder, idet man selvsagt ikke altid kan bruge sort til skyggerne og hvid farve til lysene. Fremstillingen af de to nuancer kræver en del erfaring, som man bedst får ved selv at prøve sig frem, da der nu er et væld af farver, og et endnu større tal af nuancer, hvad man snart vil finde ud af ved at tænke sig om. Et enkelt eksempel kan vise det. Grønt, der i sig selv er mange forskellige farver, kan lysnes med hvidt, krongult eller kadmiumgult giver hver sin nuance. Til skygger kan bruges sort, mørkeblå, mørk okker, eller brændt umbra, - alt efter hvilken virkning man ønsker, - eller for at sige det på en anden måde: hvilken farve grønt, man vil have frem.

Som det er med grønt, er det også med de andre farver. Det er dels et spørgsmål om, hvilken virkning man vil have frem, dels et spørgsmål om ens egen opfattelse og smag. Nogen vil måske synes,

at blått eller blågråt er bedst til skygger på hvidt, mens andre foretrækker brun eller rent grå skygger.

Men tilbage til selve bemalingen. Når det drejer sig om skyggebemaling, opnår man, efter min mening, de bedste resultater ved at male "vådt i vådt". Det vil sige, at man først lægger et tyndt lag på af den "rigtige" farve, altså den farve, som uniformen eller hvad det nu er, skal have, og dernæst påfører først skygger og derefter lys på den endnu våde grundfarve. Man er derved i stand til at skabe bløde overgange imellem grundfarven og skyggerne, hvilket i al almindelighed er det, der ser bedst ud og virker mest naturligt. Selvfølgelig vil der være steder, hvor der skal være en brat overgang; men man vil ret snart være i stand til at bedømme, hvor der skal være bløde og hvor der skal være bratte overgange.

Jeg har med vilje skrevet, at man først lægger skygger på, for mine erfaringer går stort set ud på, at denne fremgangsmåde er den letteste og giver de bedste resultater.

Når skyggerne er lagt på, kommer turen til "lysene", d.v.s. de steder, hvor man gør grundfarven lysere, for derved at opnå større kontrast til skyggerne, og således også mere plastisk virkning. Det er en kendsgerning, at næsten ligegyldigt, hvad det drejer sig om, vil der altid, når man betragter en genstand, specielt stof og lignende, være partier, der virker meget lyse, til tider næsten hvide, og andre partier, der kan virke omtrent sorte. Mellem disse to yderpunkter ligger så en mængde nuancer. Selv om det vil være en umulighed at vise alle disse nuancer på de små flader, som en 30 mm. tinfigur giver en at arbejde med, så vil man dog ved forsigtig og velovervejet anvendelse af skygger og lys, opnå en meget bedre virkning end ved almindelig bemaling. Hvad angår anbringelsen af "lys", må man passe omhyggeligt på ikke at være for gavmild, da man derved kun opnår dårlige resultater. Efter mine erfaringer skal man hellere være for sparsom end for gavmild med "lys"; medens skygger bedre kan anbringes forholdsvis gavmildt, dog selvfølgelig kun, hvor de er berettigede og bestemte af figurens form..

Ved de forskellige ting på figuren, der er hvide: Banduler, gamacher etc., kan man til tider med held anvende forskellig tøjring af den hvide farve, for at vise de forskellige stoffer, der er anvendt

For eksempel kan man til en figur i hvid uniform tilsætte den hvide farve, der skal bruges til uniformsklæde, en ubetydelighed blått, medens man til det hvide, der bruges til bandule sætter lidt gult, (men også kun lidt.) eller lidt lys okker, hvorved man opnår en kontrastvirkning, der selv om den er svag, dog er tilstrækkelig til at fremhæve forskellen mellem uniform og bandolær. Ved skygningen af disse to nuancer, må man så bruge blågråt til uniformen og brunligt til bandolæret.

Et kapitel for sig er metaldelen, såsom rustninger, kyrads, geværløb, hjelme o.s.v. For specielt at vise, hvilket metal de består af, kan man give dem en lasserende farve. Til de, der måske ikke ved, hvad lasserende er, kan jeg sige, at det er et lag farve, der er så tyndt, at grunden, det er påført, skinner igennem. Denne virkning får man ved at udrøre farven med så meget terpentint og siccativ, at det ved påføringen stadig lader metallet i figuren skinne igennem. Blandingen af terpentint og siccativ skal indeholde mest siccativ, for ikke at lægge sig som en mat hinde over figuren. Man kan uden risiko bruge så godt som ren siccativ uden nævneværdig tilsætning af terpentint. Ved denne bemaling bliver der ikke tale om at lægge lys på; men kun om skygger. Disse lægges forsigtig på, således at man, når det første tynde lag, man skal male med på denne måde, er tørt. Derefter lægges et nyt tyndt lag på, hvor der skal skygges, og når det er helt tørt, igen et nyt, indtil skyggen har den dybde, man ønsker. Ved denne påføring i flere tempi, vil man også opnå de bløde overgange i f. eks. en hjælms eller en kyrads runding.

Hvor man eventuelt vil have særlige glanslys, for at fremhæve rustningens velpudsethed, kan man helt lade være at påføre maling og således lade det blanke metal stå frit; men det er svært, og kræver et indgående kendskab til lysvirkning og figurtegning og er jo i og for sig ikke strengt nødvendigt, idet den blanke hinde man får ved det store siccativindhold af sig selv giver lys på de fremtrædende steder.

Jeg skrev ovenfor, at det andet lag skal lægges forsigtigt på, og dette må man absolut opfatte bogstaveligt, idet en for hårdhændet påføring af det andet lag, kun resulterer i, at det første lag vaskes af, og så kan man begynde forfra og oven i købet med en flade, der ikke mere har sin fulde metalglans, så derfor: Før penslen med letten hånd!....

Som en vejledning for dem, der vil prøve at male metaldele på denne måde, kan jeg kort nævne, hvilke farver jeg bruger, når jeg maler dem. At jeg til jern bruger sort, siger sig selv; men ikke alle rustninger var sorte. Man kan benytte en blåsort farve eller en mørk blå med meget lidt sort. Til brunerede rustninger er brændt umbra det bedste, og denne farve kan også bruges til bronze. Til kobber eller messing må bruges en mere gullig farve. Jeg har ikke haft så megen brug for farve til disse metaller; men har i anden sammenhæng bemærket, at guld-okker, anvendt til lanserne, giver en virkning, der i heldigste tilfælde ligger så nær op ad guldbronze-pulverets, at jeg vil anbefale denne farve til anvendelse, hvor det drejer sig om messing, medens kobber, som forøvrigt ikke anvendes meget indenfor vor hobby, vel nok skal have et lidt mere rødtligt skær. Hertil kan man måske prøve sig frem med venetianskrødt eller brændt umbra tilsat kraplak-rosa. Jeg har ingen erfaringer på dette punkt, så jeg er ikke i stand til at sige noget med sikkerhed.

Når uniformen, udrustningen o.s.v. er færdig, kommer turen til knapper, gradstegninger o. lign.

De meniges knapper, der i hvert fald i ældre tider oftest var af tin eller messing, kan man selvfølgelig male med sølv- og guldbronze; men det virker efter min mening bedre, hvis man bruger farver til dem. Til tinknapper laver man først en lys, grå farve og maler knapper. Derpå kan man med en meget spids pensel anbringe en meget lille mørk skygge på den nederste kant, og eventuelt en lillebitte ren hvid plet i nærheden af overkanten, for at fremhæve tinknappens runding og velpudsethed. Det kan gøres, selv om det er svært og anvendelse af lup anbefales. Mange vil måske sige, at det er da helt overflødigt. Man kan jo slet ikke se så små detaljer. Men det er nu ikke helt rigtigt. Når man ser på en figur, der er malet på denne måde, kan man måske ikke skarpt skelne disse små detaljer; men man får alligevel indtrykket af den tredje dimension, netop fordi alle detaljer, også knapperne, er malet med det formål, at virke plastiske.

Ved messingknapper bruger man for eksempel neapelgult med skygger af umbra og lysplet af kadiumgult blandet med hvidt.

Gradstegn. Jeg tænker i denne forbindelse særligt på tidligere tiders officerer med deres epeauletter, broderier og kanter. Men altså gradstegn. Til dem anvendes sølv- og guldbronze, begge i pulverform. Jo finere pulveret er, jo bedre bliver resultatet.

Guldbronze røres ud med siccativ til en ikke for tynd blanding og er så klar til brug. Skulle den under arbejdet blive for tyk, kan den fortyndes med terpentint; men pas på, den ikke bliver for flydende, for så løber den ud, og man får en forgyldt figur i stedet for en korrekt bemalet.

Sølvbronze røres ud med terpentint + siccativ, ca. fifty-fifty, og kan ligeledes fortyndes med terpentint; men da den er endnu mere tilbøjelig til at løbe ud end guldbronze, må man næsten hellere lave blandingen for tyk end for tynd for ikke at risikere noget.

Ved epauletter o. lign. er det ikke strengt nødvendigt at anbringe skygger; men selvfølgelig forhøjer det, ligesom ved knapperne, virkningen, og man kan derfor ligesom ved knapperne, bruge

sort skygning til sølv, og brunlig til guld...

Jeg håber, at jeg ved denne gennemgang har fået givet begynderen tilstrækkeligt grundlag til, at han vil være i stand til selv at male sine figurer, og med tiden få så megen træning og erfaring, at resultaterne bliver tilfredsstillende, både for ham selv og for andre. Skulle der være et spørgsmål, som jeg ikke har fået behandlet udtømmende, er jeg selvfølgelig til enhver tid rede til, efter bedste evne at give yderligere oplysninger, ligesom jeg meget gerne vil høre andres mening om mine oplysninger, og hermed forhåbentligt: God fornøjelse!....

.....

ET LILLE CAUSERI OM BYGNING AF DIORAMER af Ernst Hermann, korresponderende medlem af "Chakoten".

(Oversat fra tysk af S. E. G.)

Der er uendelig mange måder at opbevare en samling på. Det helt fine er selvfølgelig at opbevare smukt bemalede figurer i smukke kasser, der indvendigt er beklædt med sort fløjl, der særligt fremhæver figurerne; men endnu bedre synes det mig at være, at man viser sine figurer i billeder, d. v. s. i dioramer. Det giver - finder jeg - den største glæde.

Man skelner mellem opstillinger i vitriner, dioramer og panoramer.

Opstilling i vitrine, (d. v. s. glaskasse.) kan i al almindelighed kun gøres, når man har fået ekseptionelt fint bemalede figurer. Det er en opstilling, der lægger vægt på og fremhæver hver enkelt figur.

Panoramaet giver et billede af en eller anden historisk begivenhed. Man ser ikke enkeltheder, men derimod får man et overblik i store, samlede træk.

Endelig giver dioramet os et lille udsnit af den store handling, d. v. s. viser os enkeltheder.

Til panorama egner sig især de små 20 mm. figurer fra Fritz Mittmann, Burgwindheim bei Bamberg Schloss, (Tyskland). (Bayern.) De fordrer ikke så megen plads, og man kan vise gode opstillinger i stor stil med dem.

Den hyppigst forekommende og mest yndede fremstillingsmåde er vel nok dioramet; med vore 30 mm. figurer. I dem kommer figurerens skønhed bedst til sin ret; Farveprægtigheden, scenens liv og ægthed, dens historiske nøjagtighed bereder os en særlig glæde, og lad os derfor nu se lidt på, hvordan man bygger et diorama.

KASSEN.

Man vil først spørge: Hvor stor skal den være? Det må tildels rette sig efter, hvor megen plads man har. Den efter min mening bedste størrelse er ca. 0,60 x 0,40 meter for et middelstort, og 1,00 x 0,60 m. for et stort diorama. Det er kasser, som kan anbringes på kommoder, reoler eller lignende; - men pas på: Husets frue har jo også et ord at skulle have sagt. -

Vi tager en solid bund, hvorunder der eventuelt kan sættes to lister for at hæve det hele lidt. Bagvæg og sidevægge kan laves af tynde råplader. Og nu forvæggen! I den skal udskæringen anbringes, og tillige skal der kunne anbringes glas for udskæringen. Desuden skal der, på den side, der vender indad, kunne anbringes belysning. Vigtigt! Denne forvæg skal helst laves således, at den kan trækkes til side, således, at man kan åbne dioramet, for at komme til figurerne. Åbningen skal være temmelig stor. Vil man,

for at opnå større plastisk dybdevirkning ved et bestemt diorama, gøre åbningen mindre, kan dette gøres ved at blænde af med sort pap, der sættes fast på indersiden af forsiden med tegnestifter.

Vigtigt er det, at der under åbningen er en kant på i hvert fald 3 cm.

Ved en kasse på 0,60 x 0,40 m. bliver forvæggen altså 60 cm. lang og 40 cm. høj, og åbningen bør her gøres 40 cm. lang og 17 cm. høj, således at der på hver side bliver 10 cm. tilbage. Under åbningen bliver der 3 cm., og over den 20 cm. Over og under åbningen anbringes skinner til glaspladen.

På indersiden af forvæggen anbringes derefter montagen til belysningen. Det bedste er, at anbringe fatninger over og på begge sider af åbningen, fordi man tit har et diorama, der skal belyses fra oven; men lige så tit et, der skal belyses fra siden. Det er derfor bedst at være forberedt på alt, hvis man ikke på forhånd har gjort sig klart, hvorledes belysningen skal være. Bedst egnet til belysningen er de såkaldte soffitlamper, (smalle, aflange pærer.) Har man kun en pære, er der fare for, at der kastes skarpe skygger på baggrunden. Det er altså bedst, hvis man har flere belysningslegemer i dioramaet; men jeg skal senere komme tilbage til belysningen.

Kassens låg, der er vigtigt som beskyttelse imod støv, kan også laves af tyndt træ, og dermed er kassen færdig.

BAGGRUNDEN.

Baggrunden er meget vigtig. Betragt den endelig ikke som noget underordnet. Den er afgørende for helhedsindtrykket. Lad mig her give et godt råd: Anbring, når De maler baggrund, horisonten så lavt som muligt, for De må huske på, at for at dioramaet skal virke ægte, skal baggrunden rumligt være fjernet langt fra Deres øje. Lav et klart landskab med lys himmel og eventuelt enkelte skyer. De må, når De fremstiller en historisk scene, passe på at få den rigtige baggrund, for eks. hvis De vil vise danskernes kamp ved Stralsund 1715, (Sammen med preusserne.) må Stralsund antydes på baggrunden. Til venstre må man kunne se Østersøen. Danskerne stod som bekendt på venstre fløj af stillingen.

En meget dygtig maler kan lade scenen, der vises med figurerne, fortsætte på baggrunden med malede figurer; men dertil hører en del kunnen.

LANDSKABET.

Skal man lave en indendørs scene eller gadescene bruger man selve kassens bund; men skal man vise en scene, der foregår i naturen, må man modellere landskabet, for at det skal virke naturligt og ægte. Det bedste hertil er en tørveplade, (Den kan fås i enhver forretning med byggematerialer.) (Kan de mon også fås her i Danmark? - Oversætter-anmærkning.) De findes i 2, 3 og 5 cm. s tykkelser. Skal man lave et forholdsvis fladt landskab, er 2 cm. tilstrækkeligt. Ved mere kuperet landskab må man bruge 3 eller 5 cm. plader, eventuelt lægge to plader oven på hinanden og fæstne dem med tandstikker, som man stikker igennem dem. Derpå modellerer man med en kniv landskabet; men pas på ikke at lave for bratte højder, for det egner vore tinfigurer sig ikke til. Det ser unaturligt ud. Man kan selvfølgelig løsne figurens ene fod, og bøje figuren, så den passer; men det vil vi hellere lade være med.

For at opnå en god dybdevirkning, og for først og fremmest at slippe godt fra den svære overgang mellem det modellerede landskab og den malede baggrund, kan man lade landskabet falde af hen imod baggrunden, således at man ikke ser den skarpe overgang. Den ligger så at sige "bag højene".

BELYSNING.

Når vi er færdige med at modellere landskabet, er det nødven-

digt, at vi beskæftiger os med den indre belysning. Denne side af sagen er overordentlig vigtig og kræver lang tid.

Da man må prøve sig frem, og eventuelt lave om på kassens indre, må dette arbejde gøres, før figurerne anbringes.

Lad os først se på det enkleste tilfælde: Klart dagslys. (Sol-skin.) I almindelighed er det bedst at indrette belysningen således, at det meste lys kommer fra oven, fra venstre side. Derfor er det også vigtigt, at man ved bemalningen af figurerne indretter sig derefter. Man maler så begge sider skygger, så det ser ud, som lyset kommer fra venstre. Derved kan figurerne bruges, uanset hvilken side, der skal vende udad.

Efter at have anbragt "hovedlampen" i kassen, kan man så begynde at indrette lampen således, at den giver en varm, ikke for grell belysning. Bedst er det, når man giver den side af lampen, der vender ind mod kassen, et let overtræk med rød vandfarve; men her må man prøve sig frem.

For at undgå, at figurerne ved det stærke lys forfra, kaster slagskygger på baggrunden, anbringer man omtrent midt i låget en svag pære, (Lommelampepære) således at skyggerne derved bliver væsentligt mildnede.

I de såkaldte sværere tilfælde bliver det selvfølgelig straks værre. Vil man for eks. have måneskin, skal pæren (pærerne) farves mørkeblå. Den kunstneriske virkning bliver særdeles god; men når nu der så kommer nogen og siger: "Det er særdeles smukt; men jeg kunne godt tænke mig et se lidt nøjere på figurerne!" - Hvad så?.. I den svage månebelysning kan man ikke se de enkelte figurer og deres enkeltheder særligt godt. I så tilfælde må man have en god pære uden farve, der kan tændes uafhængig af den eller dem, der er bestemt til at give den rent kunstneriske belysning, og når det ønskes, kan så denne ufarvede pære tændes, så man kan se enkelthederne inde i dioramet.

Her er et eksempel. Vi havde bygget "Nocte triste" - d. v. s. den katastrofale nat i 1520, da Cortez blev nødt til at forlade Telochtitlan netop, som han var i færd med at overskride dæmningerne. Telochtitlan lå som bekendt i en sø og var kun tilgængelig over dæmninger. Han blev angrebet af Aztekerne om natten, og det var blevet et meget smukt diorama; men selvfølgelig også meget mørkt. Når man nu ville se de enkelte figurer, behøvede man blot at trykke på en kontakt, og hele sceneriet blev belyst med almindeligt uafhængigt lys.

Vil man fremstille dæmring, må alle pærer bemaales kraftigt med rød eller gul vandfarve eller også omvikles med silkepapir. Men også her må man prøve sig frem.

Hvis man vil belyse en genstand i baggrunden, for eksempel havet, for at opnå solnedgangs-virkning, anbringer man skjult bag en eller anden genstand (hus, trægruppe eller lignende) en eller flere lommelampepærer; men af praktiske hensyn er det bedst at lægge ledningen sådan, at man kan betjene en kontakt udenfor dioramaet. Her må dog anbefales en vis forsigtighed, da den slags belysningsanlæg kræver megen erfaring.

ENKELTHEDER I LANDSKABET.

Landskabet (Tørvepladen) er nu modelleret i grove træk, og belysningen er anbragt og gennemprøvet, så nu skal der ses lidt på den mere detaillerede opbygning af landskabet.

FREMSTILLING AF VAND.

De dele af kassens bund, der skal være vand, belægges om muligt før tørvepladerne lægges i, med blåt og grønt plastilina. (Modellervoks). Er det en indsø, tages mest grønt. Er det havet under en skyfri himmel, tages der mest blåt. Er det en bjergsø eller en sø, der skal synes ret mørk, bruges udelukkende mørkeblåt. Over dette lægges ganske tyndt, gennemsigtigt cellofanpapir. Dette

giver et udmærket billede af vand. Hvis det er et hav i oprør, må plastilinaen selvsagt formes som bølger. Eventuelt kan der på toppen af bølgerne anbringes lidt hvidt plastilina som skum; men dertil kræves en del kunstneriske færdigheder, da det ellers ikke giver det rette indtryk af vand. Vil man fremstille vand, der farves af aftensolen, kan man anvende rødt og gult plastilina; men denne virkning kan også opnås ved at belyse cellofanet med rødt og gult lys, da det i tilstrækkelig grad vil give den ønskede virkning. Her kan kun anbefales at prøve sig frem.

FREMSTILLING AF SKOV.

Her opstår nu straks et stort problem. Skal man lave skoven plastisk, altså med rundmassive træer, eller skal man lave den med flade tintræer. Det er et spørgsmål om personlig smag. Mange siger: "Tykke træer slår figurerne ud!" Man må altid huske på, at figurerne kommer i første række, tilbehøret i anden. Altså: Kun tre-dimensionale træer, når figurerne kan hævde sig. Hvis man allerede har mange tintræer, kan man udmærket klare sig med dem, især fordi de ikke optager så megen plads. Jeg selv bruger ved mindre dioramer kun flade træer. Har jeg et større diorama, hvor jeg skal vise en tæt skov, bruger jeg altid begge dele, både flade og tykke, og gør det således: Jeg tager ganske tynde, "ægte" kviste, højst 5 mm. i diameter, og stikker dem ned i tørvepladen. Helst tager jeg selvfølgelig sådanne kviste, der har ligesom en lille krone for oven. På denne samling af kroner lægger jeg så islandsk mos, der kan købes i blomsterforretningerne. Det virker meget ægte, især hvis mossen er meget tæt virker det som en dyb, tæt skov. I forgrunden anbringer jeg så enkelte tynde tintræer; men jeg må dog betone, at tintræerne må bemales temmelig nøjagtigt, da de ellers ikke virker godt.

I denne forbindelse kan jeg henvise til en nyhed, som Wienerfirmaet Krunert, Wien 15, Kürnberggasse 5, har bragt på markedet, nemlig et tintræ, hvor de enkelte grene kan bøjes frem eller tilbage, altså i tredje dimension, uden at de brækker af. Godt bemælet er det selvfølgelig det mest ideelle, man har på dette område; men desværre er disse træer ikke billige.

FREMSTILLING AF IS.

Vil man vise en stor isflade, gøres det bedst med det såkaldte mælkeglas. Det virker udmærket som en blank, glat isflade. Skal det nu ikke være en helt jævn flade; men med nogen snefygning på, strør man først lidt kartoffelmel over mælkeglasset, og over det ganske tyndt med det såkaldte marmorpulver. Dette bevirker at det glitrer. Vil man derimod vise isflager, for eksempel til en scene af overgangen over Berezna, laver man først vandet, som ovenfor beskrevet. Gør det denne gang forholdsvis mørkt med mørkeblåt eller sort plastisk gummi. (Bemærk: Ved en fejltagelse fra oversætterens side, har der hidtil været anbefalet brugen af plastina i opbygningen af dioramet; men dette materiale kan faktisk ikke anvendes, da det smelter ved varmen fra belysningslegemen, og beder Dem venligst læse bemærkningerne umiddelbart efter artiklen.) Over vandet af plastisk gummi lægges det gennemsigtige glinsende cellofan, og derpå anbringes så enkelte skår af ovennævnte mælkeglas, der da ser ud fuldstændigt som isflager.

FREMSTILLING AF REGN.

Dette er meget svært; men en virkningsfuld løsning på spørgsmålet er følgende:

Den malede baggrund må vise, at det regner. Hvis man derpå i landskabets forgrund, i de derværende fordybninger, lægger cellofanpapir, således at det bliver "vandpytter"; ser det, sammen med den malede baggrund, meget naturligt ud. Den, der er meget fiks

på fingrene, kan forhøje virkningen ved, at han trækker mange meget, meget tynde tråde skråt fra bunden til taget af dioramaet; men dette kan kun meget fingernemme lave, ellers vil det virke falskt.

FREMSTILLING AF SNE.

Dette beskrives nærmere i afsnittet om om fodstykkeernes tilsløring, altså senere i denne artikel.

HUSE OG BYGNINGSVÆRKER.

Her dukker et meget vigtigt problem op: Skal man tage flade bygninger, (rene kulisser) eller skal man tage plastiske tre-dimensionale? Rene kulisser vil i regelen ikke rigtigt tilfredsstille beskueren. Man må huske følgende: Lav aldrig husene så store, at figurerne, som jo dog er hovedsagen i dioramaet, bliver slået ud af dem. Man må altså lave husene i en lidt mindre målestok end figurerne. Figurerne, der er i en målestok 1 : 55, (3 cm. = 1,65 m. 1 cm. = 55 cm.) Huse og lignende laver man derfor bedst i målestok 1 : 80 eller måske endog i 1 : 100. Man kan omtrent sige således: Tinfigurerne må lige akkurat kunne gå ind ad husets dør.

Tager man rent tre-dimensionale bygninger, vil de optage megen plads. Vi beslutter os derfor til et kompromis. Vi laver af bygningerne kun forsiderne i den ovenfor nævnte målestok. Derpå tager vi kun den sidevæg, som man efter lovene om perspektiv, virkeligt ser, og - stadig efter disse love - sætter vi ikke denne sidevæg i en ret vinkel på forvæggen; men skråt i en vinkel på indtil 45 grader. Og denne sidevæg må ligeledes forkortes, indtil det halve, - stadig efter lovene om perspektivet. Vi ser da, at vi derved har sparet en masse plads, og samtidig har skabt et, når det ses forfra, meget ægte og naturtro billede.

Dette kan man selvfølgelig kun gøre i et diorama, som kun skal ses fra een side. I et panorama, som man for det meste skal kunne betragte fra alle sider, må man naturligvis bruge rent plastiske bygninger, altså med alle fire sider. I baggrunden af dioramaet kan man desuden, for at forhøje virkningen, ligesom på teatret, anbringe kulisser, som passer ind i billedet.

FREMSTILLING AF KLIPPER.

Hvis man tager middelsvært indpakkingspapir, og krøller det ganske vilkårligt med hænderne, får man det bedste materiale til fremstilling af klipper. Man laver først et skelet, (Af æsker eller lignende.) i den størrelse, klipperne skal have. Derover lægger man det krøllede papir, og fæstner det ved foden af klippen til bundpladen. Dette ser meget naturligt ud, og med en pensel og nogle temperafarver, kan man let forstærke virkningen yderligere. Til europæiske og andre mørke klipper, er gråt papir det bedste. Til en del af de afrikanske bjerge, for eks. de old-ægyptiske klippetempler bruges bedst brunt papir, som man så må efterbemale med brunt, gult og gyldent.

Dette er det vigtigste om bygninger o. s. v.

FREMSTILLING AF GADEFÆLÆGNING.

Hertil bruges et kvart kilo linser. Man deler disse i fire lige store dele, og man har så den dejligste stenbro, som dog først må lægges på gaden, når figurerne er opstillet, for at man kan få "Fodstykkerne" dækket

OPSTILLING AF FIGURERNE.

Vi kommer nu til den egentlige og vigtigste del af arbejdet, nemlig opstillingen af figurerne. Her må man tage nogle vigtige grundsætninger i agt.

De fleste samlere har den svaghed, at de fylder for meget i dioramaet. Derved fremkommer et helt falskt og unaturligt billede.

Når man for eksempel har opstillet en slagrække af kæmpende til fods, så vil man også gerne vise sit skyts, og stiller det op lige bag fodfolket, for at det skal kunne være i dioramaet. Så tæt har aldrig - ikke engang i ældre tider - en kanon stået ved frontlinien. Og så vil samleren også gerne vise sin smukke og ofte fint malede stab, og opstiller altså også den. Også dette virker for det meste forkert, for så tæt ved de kæmpende linier opholdt en stab sig ikke, heller ikke før i tiden. Stabene holdt i ældre tider til bag de kæmpende slagrække på en høj, der gav overblik, og kun, hvis der opstod en krise, greb hærførerne ind.

Altså: Udvis stor forsigtighed med, hvad man vil vise! Mådehold er her meget vigtigt.

Nu prøver man først figurernes gruppering. En figur må aldrig stå lige bag en anden, så denne dækkes. Derved går virkningen tabt. Man må flytte rundt på de figurer, der hører til en gruppe, indtil man har fundet den opstilling, der giver den bedste virkning. Også når man for eksempel skal vise det 18. århundredes stive slagrække, bør man anbringe figurerne lidt forskudt for hinanden, for midt i et slag, hvor der allerede har været tab, gives der i virkeligheden ikke mere nøjagtig retning i linierne. Desuden er jordbunden jo som regel ujævn, således at linierne allerede derved ikke bliver så nøjagtigt lige, som på eksercerpladsen.

Betydeligt sværere er det at opnå en god virkning ved opstillingen af figurerne i et diorama med kulturelt indhold, for hvilket man ikke kan anvende taktiske regler; men hvor man må opstille efter rent kunstneriske synspunkter. Her må man arbejde som en teaterinstruktør eller maler, indtil man har opnået den smukkeste virkning. I det hele taget skal man huske, at ved sådanne opbygninger, spiller det kunstneriske mindst lige så stor en rolle, som det rent historiske. Man kan bedre tillade sig en lille afvigelse fra det strengt historiske, end fra det kunstneriske, hvis man derved kan opnå en glimrende kunstnerisk virkning.

Ligeledes skal man altid i et diorama undgå "den rette vinkel" altså: opstil aldrig to snorlige slagrækker fra midten af forgrunden til midten af baggrunden i et diorama; men altid perspektivisk. Det vil sige: Større afstand i forgrunden mellem linierne og rækkerne, og mindre og mindre op mod baggrunden, således at linierne synes at løbe sammen. Kun på denne måde opnås den rigtige virkning. Heller ikke må man opstille et hus, således at dets forside løber nøjagtigt parallelt med kassens; men altid en lille smule skråt, selv om det kun er ganske lidt. Det forhøjer den perspektiviske dybdevirkning.

Efter at vi nu er blevet klar over figurernes gruppering, skal de gøres fast på underlaget, således at de ikke falder. Hertil bruger man ganske enkelt: Rugmel rørt ud i vand, så det danner en tynd grød. Man tager så figurerne, - de bageste først, - og dypper dem forsigtigt i massen, således at kun undersiden af fodstykket berøres. Derefter sættes figuren på plads, og allerede kort tid efter står den fast, - så fast, at dioramaet uden videre kan transporteres. Hvis man senere vil løsne figurerne, kan man blot forsigtigt føre spidsen af en kniv ind under fodstykket og således brække dem løs.

Nu kommer endnu et meget vigtigt spørgsmål: Skal man tage fladt eller plastisk (tre-dimensionelt) tilbehør? (Skyts, vogne borde, stole o. s. v.) Det må enhver gøre efter sin smag. Jeg bruger kun fladt tilbehør; men det må da være meget fint malet. Andre bruger kun plastisk; men her løber man den risiko, at det "slår figurerne ud". Hvis man bruger begge dele, stilles for det meste de plastiske dele i forgrunden og de flade bag ude. Her har imidlertid udviklingen indenfor tinfigurerne bragt noget, der så at sige er det ideelle kompromis. Man tager for eksempel fra en flad kanon, røret fra lavetten, skærer hjulene væk, og lodder på hver side af lavetten et hjul på. Virkningen er ganske glimrende.

De to hjul, der adskilles af røret, giver i det hele et meget plastisk udseende, og optager kun den samme plads, som en rent flad kanon ville optage. Ligeledes ved for eks. forspand. Man tager to heste, helst to i hver sin stilling, og lodder dem tæt ved hinanden, - eller ligefrem på hinanden - på en lille blikplade. Det giver en glimrende rumlig virkning og tager ikke megen plads; men de fløde figurer kommer fuldt ud til deres ret.

Dermed er det egentlige diorama færdigt. Nu kommer blot de forskellige små raffinementer og udbedringer. Det vigtigste er at skjule fodstykkerne, for at lade figurerne stå der i landskabet med deres store tinplader går ikke. Det ser meget unaturligt ud. Hertil bruges meget fint savsmuld eller sand, der farves med farvepulver. Man strør først sandet ud; men kun så meget, at fodstykkerne lige dækkes, og figurerne står på deres egne "ægte" fødder, hvorefter farvepulveret strøs over igennem en fin si. Den farve, man skal bruge, retter sig ganske efter, hvilken jordbund, der skal fremstilles. Til enge og nyspirede marker, tages forskelligt grønt. Til jord forskellige brune og grå, og til veje og gader de lysegrå til gullige farver. Har man nu fået strøet sand og pulver ud, (det er ikke let) - et arbejde, som går langsomt og kræver nogen øvelse, - er virkningen også fremragende og meget naturlig.

Skal man fremstille et vinterlandskab, bruger man kartoffelmel til sne, og over det et ganske fint lag marmorstøv, således at sneen glitrer. Det er vigtigt at have en reserve af strømateriale. Hvis man for eks. bor i en gade med megen lastvognstrafik, vil man snart bemærke, at bestrøningen ved rystelserne løber af. Man må så kunne udbedre disse skader: Derfor et reservedepot.

Ved et diorama, der viser det indre af et hus, er det svært at få skjult fodstykkerne. Her må man anvende plastisk gummi i en lys farve til gulvbelægning, idet man, før det lægges på, har lavet nogle fine ridser, og stukket figurerne igennem disse. Efter pålægningen skjules ridserne ved at smøre lidt gummi på.

Skal man vise et tæppe, går man til en eller anden stor tæppeforretning, der for det meste har farvebelagte brochurer. Tæpperne her fræ egner sig godt til dioramaer. Man lægger tæppet på gulvet i dioramaet, og afmærker, hvor figurerne skal stå, og laver så ridser i tæppet og lægger det ned over figurerne, således at fodstykkerne dækkes.

Efter at nu bestrøningen, henholdsvis tæppetildækningen af fodstykkerne nu er overstået, tager man en fin, tør pensel og støver figurerne af for det støv, der har sat sig på dem.

Nu laves endelig støvet. Hvis dioramaet skal virke ægte, må den naturlige støvudvikling fremstilles. Ved et af Oldtidens slag med krigs-elefanter, blev der hvirvlet sådanne støvskyer op, at man kun kunne se overkroppene af fodfolkene. Vi tager altså noget vatt, som vi trækker ganske fint ud, farver det lidt, (gråt, gult eller sort, alt efter egnen) og lægger det således fremkomne florlette slør imellem figurerne, således at underkroppene kun ses igennem dette lette slør.

Nu er alt færdig, og vi kan lukke kassen fortil. Hertil bruger vi en glasplade, der sættes ned i de skinner, som er anbragt på hver side af den åbning, der er skåret ud i kassens forside. Se figuren på side 17 i dette blad. Derefter lukker man kassens låg, og dermed er alt færdigt. Vi, der har bygget dioramaet, og de, der vil få det at se, kan glæde sig over det forhåbentlig gode resultat. Først her i dioramaet kommer figurerne jo rigtigt til deres ret, og her kan man se, hvilket uddannende og instruktivt virkemiddel de er.

Hvis nogen ønsker at vide mere, kan vedkommende til enhver tid skrive til mig. Jeg giver gerne enhver ønsket oplysning.

Signeret:

Ernst Hermann,
Neuss am Rhein, Venloerstrasse 25, Tyskland.

OM DIORAMABYGNING.

Der tales i artiklen om anvendelse af plastilina. Efter nærmere undersøgelse viser det sig, at der i original-artiklen tales om "plastisk gummi", hvilket, så vidt jeg ved, ikke har været til at få her i landet, siden før krigen.

Plastisk gummi fandtes i mange farver, og var udmærket egnet til det i artiklen nævnte formål i modsætning til plastilina, der ikke er særligt velegnet til dioramabygning, idet det skyr vandfarver og ikke tåler at blive opvarmet til meget mere end 30 grader, før det begynder at flyde. Luften i en dioramakasse med elektrisk belysning, kan - efter at lyset blot har været tændt i et par minutter, - let komme over denne varmegrad.

Hvorfor ikke bruge vor gamle bekendt: Gipsen? En flade af halvtstift gips er let at trække op i små toppe, der illuderer bølger, og hvis man så har en "Flit-Sprøjte" til at sprøjte farverne på med, i stedet for den langt "tungere" virkende påsmøring med pensel, kan man opnå udsøgte resultater.

Også en himmel vil man få meget mere levende ved at sprøjte med forskellige nuancer i blå og eventuelt i rødt og gult.

S. E. G.

LILLEDIORAMAET.

I den tyske forenings blad, "Die Zinnfigur" skriver Dr. Mohr fra Kassel om vejen til det fuldenkte "Lillediorama". Da mange af hans synspunkter sikkert også vil kunne interessere "Chakoten"s medlemmer, har jeg med "Die Zinnfigur"s redaktions tilladelse oversat artiklen. Dr. Mohr skriver:

Da jeg for 25 år siden systematisk begyndte at samle på tinfigurer, varede det ikke længe, før jeg begyndte at sysle med ideen om det lille diorama. Af og til kom jeg i besiddelse af en eller flere, særligt smukke enkeltfigurer, som kun dårligt kunne indrangeres i de enkelte afdelinger i den endnu beskedne samling, og endnu mindre kunne anvendes ved store bordopstillinger; men som dog var for smukke til at hvile usete i æsken. Men da man på sådanne figurer, kunne anvende sin malerkunst meget finere og omhyggeligere, end på kolonnefigurerne, hvor man maler seriemæssigt, så lå det nær, at stille sådanne figurer sammen med enkelte andre passende figurer og lidt staffage i en cigarkasse med et farvelagt postkort som baggrund, og lidt buske eller træer i forgrunden. Når så i tidens løb en glasskive blev klæbet foran som afslutning, så var egentlig det lille diorama i sin enkleste form skabt.

Dertil kom i tidens løb endnu en ting: Tinfiguren som hvervemiddel for vor hobby, og så viste det sig snart, at man meget lettere kunne hverve nye medlemmer med de små æsker, end med de større dioramaer. Selvfølgelig virker et slag-diorama eller en anden stor scene ulige stærkere på beskueren, end disse små, upretentive kasser, men det store antal figurer virker skræmmende på begynderen, der mener, det vil koste for megen tid og penge, inden han når så vidt, at han selv kan skabe sådanne store scener, mens de små dioramaer, hvad omkostningerne angår, er mere overkommelige, og fremstillingen således kun bliver et spørgsmål om øvelse og erfaring. Derfor det lille dioramas større hvervekraft.

Hertil kommer jo også det ikke uvæsentlige punkt: Pladsspørgsmålet! Hvem af os er i dag i den heldige situation at have plads til større opbygninger. Vi har alle så indskrænkede pladsforhold, at mange samlere med et suk spørger sig selv, hvorfor han egentlig køber figurer, da han dog næppe nogensinde kan stille dem op. Det

lille diorama kan man altid finde en lille plads til på skrivebordet, på en hylde, eller på en tom plads på væggen i stedet for et billede. Dertil kommer den kendsgerning, at efter den sidste krig er der, som følge af, at den "civile afdeling" har vundet så meget terræn, kommet så mange fortræffelige tinfigurer, der netop egner sig glimrende til små dioramaer, at en sammenligning med tiden for 25 år siden er utænkelig. Dengang kom - med ganske enkelte undtagelser - kun Heinrichsen med sin righoldige skat af forme, samt hvad man selv loddede og fremstillede med hensyn til de små dioramaer.

Og så til det mere specielle. Jeg vil i min fremstilling behandle tre punkter: Figurerne art og deres bemaling, opbygningen og udbygningen.

FIGURERNE.

Det er selvfølgelig, at man bør gøre sig umage, for at anvende så forskellige typer som muligt til et diorama; men dog aldrig for mange, for at undgå overlæsning, der kun virker forstyrrende. Det er altså ikke sådan, at bygning af et lille diorama kun er for den samler, der har en lille samling og ikke kan stille større sager på benene. Nej, jo flere figurer man har, eller gennem forbindelsen med andre samlere, kan bytte sig til, jo flere typer står til rådighed ved opbygningen og desto naturligere virker det færdige diorama.

MOTIVER OG OPBYGNING.

Vi ser nu på motiverne. Man skal ikke vælge alt for forvirrede scener; men hellere en enkelt figur som midtpunkt og blikfang, og lade de andre være staffage. Dette skal ikke være en regel uden undtagelse, kun et hovedpunkt.

FIGURERNES BEMALING.

Hvad bemalingen af figurerne angår, så hører man altid den mærkelige betegnelse "god bemaling". Selvfølgelig: Godt bemalede skal helst alle vore figurer være; men her kommer det an på målet, og her vil jeg skelne mellem tre forskellige grundarter af bemaling, som man absolut ikke kan sammenligne med hinanden; men som alle tre repræsenterer en "god bemaling", og dog tjener tre helt forskellige formål.

Her skal først nævnes "Kolonnebemalingen", der egner sig for store dioramaer. Enkelt, let skatteret, så de enkelte figurer ikke fremhæves i opstillingen; men figurerne virker ved deres masse.

En anden form for bemaling er "Vitrine-Bemalingen". Den benyttes ved enkeltfigurerne og portrætfigurerne, som man har stående i et skab, og ved særligt smukke figurer, som man opbevarer i en særlig æske, måske oven i købet fløjlsbetrukket, som man kan give beskueren i hånden. Her ser man hver knap, det hvide i øjnene, hver lidse og bort, de smukkeste guldbroderede gevanter, smukke faner med alle enkeltheder i lysende farver, - alt let skatteret.

Begge disse bemalingsmåder indgår sådan set i "Lilledioramabemalingen", der er tilpasset stemningen, belysningen, tidsstilen og det foreliggende dioramas egenart. Figurerne skal ikke virke ved grundelementerne, punkt og linie; men ved farveflader med stærke lys og skyggevirksomheder. Man har her brugt udtrykket "impessionistisk bemaling" og ikke med urette. Man må ikke glemme, at vore flade figurer lever kun i to dimensioner. Den tredie, tykkelsen eller dybden, mangler, og man må, for at få den nødvendige plastik i lilledioramaet, foregøgle den med malede lys- og skyggevirksomheder. Naturligvis må i dioramaet alle figurer, alle genstande, på den malede baggrund og på al staffage, de malede lysvirksomheder altid lade lyset komme fra samme side. Jeg foretrækker altid at lade det komme fra venstre.

Sådan som den tredie dimension er stærkt forkortet ved figurerne, må man også i dioramaets rum behandle dybden, så den sva-

rer dertil, og dermed kommer vi til

OPBYGNINGEN AF LILLEDIORAMAET.

Mod baggrunden skal dioramaet altid formindskes, ellers virker rummet mod baggrunden for bredt. Ve begivenheder i det frie, benytter man til dette formål en rundhorisont, d. v. s. man lader den malede baggrund på begge sider gå i en jævn bue frem til glasskiven, og afrunder det indskudte bundbræt stærkt. Stuer og lignende bygger man derimod således, at billedets sidevægge forløber skråt imod midten, så altså baggrunden i begge sider er lidt kortere end forgrunden. (Glasskiven) Meget vigtigt for virkningen er det endvidere, at man principielt stiller alle figurerne parallelt med glasskiven. Idet blot en eneste figur står således, at man ser "kanten", er enhver kunstnerisk virkning ødelagt. Derfor er frontal- og halvprofilfigurer så vigtigt for det lille diorama.

Af stor betydning er også tildækningen af fodstykkerne. Ved scener i det frie kan det let opnås ved sand eller andet "jordbundsmateriale". Dog må man, for at glasskiven ikke skal blive støvet til, fastklæbe strømaterialiet. Det vil sige: Man fæstner først figurerne på bundpladen, der er bestrøget med "Dextrin" eller lim. Derpå anbringes strømaterialiet, og når limen er tør, puster man forsigtigt det overflødige strømateriale bort.

Det er bedst at anvende den ovenfor omtalte grundplade af krydsfiner, der kan skydes ind i kassen. Herpå monteres dioramaet med figurer, huse, træer, buske og andet tilbehør, og når alt dette står sikkert, og den malede baggrund er sat fast, skydes brættet ind i kassen og fæstnes med lim eller stifter. Derpå anbringes glasskiven og fæstnes med klæbestrimler på forsiden.

Kassens udvendige sider males sorte, og til sidst kan man eventuelt anbringe en smal rand af guldpapir om åbningen.

Ved stuer og lignende, - eller ved isflager og andre glatte flader, - er det nødvendigt at forsænke figurerens fodstykker. Her til bruges et stykke 1. mm. tykt pap af nøjagtig samme form og størrelse som grundpladen. Man stiller figurerne op således, som de skal stå, og med en spids blyant aftegner man alle fodstykkerne, hvorefter figurerne fjernes. Med en skarp kniv stemmer man derefter alle de "fodstykker" ud, der er aftegnet på papet, som derpå klæbes på grundpladen og lægges i pres til limen er helt tør. Figurerne anbringes nu i de fremkomne fordybninger, og fugerne mellem fodstykke og pap udfyldes med spartelfarve eller lignende, hvorpå hele pladen males med plakat- eller oliefarve i de ønskede farver og overstryges eventuelt med lak.

Som motiver for baggrunde anbefales det at samle på postkort og billeder med smukke og naturlige farver.

Til slut vil jeg fremhæve, at mange veje fører til Rom. Dioramabygning lader som al kunstnerisk virke, mange muligheder åbne. Smagen er meget forskellig. Om den kan der ikke diskuteres. Det vil derfor være fjernt fra mig at påstå, at de her opstillede vink og råd er ufejlbarlige. Jeg giver dem kun som mine personlige erfaringer, og håber at de, suppleret med andre samleres erfaringer, må være mange til nytte og være en spore til mangan en samler, som hidtil har stået fremmed overfor denne side af vor hobby. ..

(Oversat af S. E. G.)

.....

NOGLE STRATEGISKE GRUNDBEGREBER FRA NAPOLEONSTIDEN.

Strategien er den del af krigsvidenskaben, der er mest mangelfuldt behandlet af militærskribenterne og mindst kendt af de militærhistorisk interesserede. End ikke de strategiske grundbegrebs definitioner er fastslået. Deres betydning varierer fra forfatter til forfatter, fra epoke til epoke.

De efterfølgende citater, hovedsageligt af Napoleonstidens

største strategiske skribenter, giver efter min mening de bedste og mest fyldestgørende definitioner, hvorfor jeg vil anbefale "Chakoten"s medlemmer at benytte disse, når det drejer sig om den pågældende tidsperiode.

"Est ist alles im Krige sehr einfach, aber das Einfachst ist schwierig". (Clausewitz).-

Strategie (Ordet kommer fra Græsk) er den vigtigste og afgørende del af krigskunsten. Et slag, der er tabt strategisk, vil sjældent kunne vindes taktisk. Er derimod et slag strategisk vundet, vil det være meget vanskeligt for modparten at fravriste den strategiske, vindende part de erhvervede fordele, selv om denne måtte tabe fægtningen taktisk.

Allerede Ssum-ds! skrev hen imod slutningen af det sjette århundrede før Kristi, i sin afhandling over krigskunsten: "Den, der allerede før slaget sejrer i forudberegningerne, har mange chancer for at opnå sejren. Den, der før slaget ikke sejrer i forudberegningerne, har få chancer for en sejr. Den, der har mange chancer, sejrer. Den, der har få, sejrer ikke. Så meget mindre sejrer den, der ingen forudberegninger har truffet!"

Clausewitz siger: "Strategien er læren om fæstningernes brug i krigens øjemed!"

Búlow udtrykker sig således: "Strategie er alle militærbevægelser, som foregår udenfor artilleriets rækkevidde eller den fjendtlige armés synsvidde". Denne definition er nok meget begrænset, hvilket forfatteren sikkert også selv må have indset, idet han senere udvider begrebet til: "Strategie er læren om alle militære operationer, der har fjenden til mål, men ikke til genstand!"

Genstand er jo det nære, det konkrete; målet det fjerne, det abstrakte. To fjendtlige hære vil altid have modpartens ødelæggelse til mål, men først ved træfningerne bliver det til genstand.

"Strategie er hærføringskunsten. Den udkaster planen, omfatter og bestemmer gangen af militære foretagender!" (Carl Ludwig Johan af Østrig.)

"Strategien inddeles i to dele:

1. Kunsten at omfatte operationslinierne på den fordelagtigste måde i felttogsplanen.
2. Kunsten at bringe sin hovedstyrke hurtigst på det afgørende punkt af den oprindelige eller tilfældige operationslinie i udførelsesmidlet!"

Her inddeler general Jominis altså strategien i krigsvidenskab, (felttogsplanen) og krigskunst (udførelsesmidlet).

At ærkehertug Carl Ludwig Johan af Østrig i sit værk i "Grundsätze der Strategie" skriver: "Strategie er krigsvidenskab; må betragtes snarere som en misforståelse af ordet videnskab, end som en opfattelse af, at strategien kan beregnes matematisk (d. v. s. videnskabeligt).

"Udførelsesmidlet" deler Búlow igen i to hovedelementer: Lejr og march, idet han, som i andre af sine definitioner, kun har dette (altså udførelsesmidlet) i tankerne, selv om han taler om "strategie". "Strategie" siger han: "er troppernes stillings- og bevægelseskunst i en vis afstand fra fjenden, så man intet angreb har at frygte!"

OPERATION.

Et af de almindeligste, strategiske udtryk er "operation" om hvis betydning alle er enige, undtagen om dets forhold til begrebet "march"; hvor den ofte forekommer noget svævende. I de nedenfor anførte búlowske definitioner trækkes linierne klarest op, og det kan derfor anbefales læserne at benytte disse.

"Enhver bevægelse af en armé, som umiddelbart har fjenden til mål, er en militær operation!"

"Formålet med de forskellige marcher, hvoraf en operation består, er disses fuldførelse; Derimod ligger operationens mål længere borte og er af højere art, idet det tager sigte på hele krigens afgørelse!"

"Målets større eller mindre vigtighed er det, der adskiller en operation fra en march, og ikke så meget tidens og rummets størrelsesorden!"

Enhver militær operation deler sig i tre hoveddele:

1. Operationssubjektet eller basis.
2. Operationslinie.
3. Operationsobjektet.

Man tænker sig altså operationen geometrisk, som bevægelsen fra et punkt til et andet.

Operationssubjektet eller -basis er selvfølgelig operationens udgangspunkt.

"Strategien bestemmer de afgørende punkter, hvis besiddelse er nødvendig til et forehavendes hensigt. Besiddes disse punkter, må de sikres og forsvares, og de danner da, tillige med de linier, der forbinder dem, operationens basis!" (Ærkehertug Carl Ludwig Johan af Østrig.)

Denne udtryksform er noget ubestemt; men giver dog et begreb om udtrykkets betydning, hvilket vil lette forståelsen af de følgende citater, der klart skulle belyse emnet.

"Da en armé ved enhver operation må trække sine fornødenheder fra et, i en fæstning værende hovedmagasin, må man altid betragte et sådant som operationens basis eller subjekt, og det i dobbelt henseende:

1. Fordi man ikke kan leve uden de nødvendige fornødenheder og følgelig heller intet udrette.
2. Fordi disse fornødenheder må sikres mod fjenden.

Derfor bliver alle en armés bevægelser bestemt af eller får retning mod hovedmagasinet (operationssubjektet)!"

"Jeg har ganske vist sagt, at et magasin er operationens basis; men det er kun gjort for overhovedet at bringe begrebet på tale ellers er et eneste magasin kun en utilstrækkelig basis."

"En linie, der kan tænkes trukken gennem flere ved siden af hinanden liggende magasiner, er operationens basis- eller grundlinie" (Búlow).

Operationsobjektet er målet for operationen.

"Enhver operation har altid et geografisk punkt til genstand, (objekt), som er der, hvor den afsluttes. Der må være et vist punkt, med hvis opnåelse hensigten med operationen er fuldbyrdet. Dette er nu operationens genstand eller objekt, hvor den ophører og er gennemført!" (Búlow).

Operationslinien danner hovedforbindelsen mellem operationssubjektet eller basis og operationsobjektet. Ærkehertug Carl Ludwig Johan skriver i sit hovedværk: "Krigen i Tyskland 1796" følg:

"Den linie, en armé må gribe, for at nå et bestemt operationssubjekt, kaldes operationslinien, for at skelne den fra bicommunicationslinierne, der vel fører til samme objekt, men som er mindre afgørende og kun benyttes til medvirkning!"

Búlow giver følgende definition, der findes i "Geist des neus Kriegssystems":

"Da der er et rum imellem operationssubjektet og operationsobjektet, hvor igennem arméen må bevæge sig, for at nå frem til

objektet, opstår der af sig selv begrebet: En operationslinie. Da man ikke kan komme anderledes fra et sted til et andet, end ved at følge en linie, den være krum eller lige, så opererer man altså fra subjektet til objektet efter en linie. En armé bevæger sig altså fra subjektet til dens operationsobjekt efter linier, som er anlagt med det for øje at nå objektet så hurtigt som muligt og at gennemløbe det størst mulige rum i den korteste tid. Det vil således være en regel, at en operationslinie så meget som muligt skal nærme sig en lige linie!"

"Men begrebet, en operationslinie, må bestemmes endnu nærmere. Den vej ad hvilken en armé med sine vogne eller lastdyr får sine tilførsler fra magasinerne, er operationslinien, thi da denne vej lige så vel må holdes sikret mod et angreb, som selve magasinet, så bestemmer den kolonnernes marchlinier og arméens positioner. Da arméens marchlinier kun er af mindre, og tilførselslinierne af større vigtighed, kaldes disse sidste operationslinierne. (De første benævnes bicommunicationslinierne.)

Når to eller flere operationslinier går ud fra et subjekt til samme objekt, hvilket dog sjældent vil være tilfældet, så kan de (ved abstraktion) bringes under benævnelsen af en eneste operationslinje. Forskellige operationslinier er altså blot de, som udgår fra forskellige subjekter, om de end løber sammen i det samme objekt!"

Ivan M. C. S. Elsmark.

Amerika.

"The Guidon" Nr. 3.
 Militærmusik i U. S. A.
 Eritiske Uniformer ca. 1897.
 U. S. A. Regimenter 1789-1941.

Belgien.

"Aide Memoire"
 August - Oktober 1957.
 Augerau's Husarer.
 "La Figurine",-
 August - September 1957.
 Det belgiske Regiment: "De Ho-
 rion" Ludvig den XV.s Tjeneste.

"La Figurine",-
 Oktober - November 1957.
 Belgiske Uniformer 1944-45.

Italien.

"La Voce" Piemontesiske
 Dragoner 1700 - 1800.
 "La voce del Collezionista"
 December 1957.
 Nationalgarden i Bologna 1831.

Sverige.

"Samlarnytt" Nr. 9;
 Arméns Uniformer gennem Tiderne.

Amerika.

"The Guidon" Nr. 4.
 Opbevaring af Tinfigurer. (urna-
 lide.).....
 22 lette Dragoner.

.....

Omtale af nye figurer
 vil blive bragt i næste blad.

.....

Belgien.

"Aide Memoire"-
 November - December 1957.
 Belgiske Officerer i Algier.
 Franske Civildragter i det 18.
 Århundrede.

England.

"The Bulletin"-
 November 1957.
 Reg. Deutschmeister og dets
 Orkester.
 Østrigske Hohenzollern Kyradse-
 rer 1770.

Italien.

"La Voce"-
 Januar 1958.
 Franske Uniformer 1792-98.

Sverige.

"Samlarnytt"- Nr. 9.
 Arméens Uniformer gennem Ti-
 derne.
 "Drabanten"- Januar 1958.
 Nogle Faner fra Gustav den II.
 Adolfs Tid.

Tyskland.

"Die Zinnfigure"-
 December 1957.
 Franske Troppers Deltagelse i
 Syvårskrigen.
 Januar 1958.
 Den saksiske Armé 1810-13.
 Februar 1958.
 Ferdinand, Hertug af Brunsvig.
 Wolfenbättel, Tyrol 1809.
 Den saksiske Armé 1810-13.

.....

I N D H O L D.

Medelelse om bladet.	Side 1.
Hvordan og hvorledes,	3.
Min samling,	9.
Hvordan en samling blev til.	12.
Om fremstilling af tinfigurer.	15.
Om bemaling af tinfigurer.	18.
Et lille causeri om bygning af dioramer	24.
Lilledioramaet.	31.
Nogle strategiske grundbegreber fra Napoleonstiden.	33.
Udenlandske blade	37.
Plasticfigurer.	37.

.....